

()

گاؤری تحریری مقابلے میں آنے والی کہانیوں کا مجموعہ

:

200
2006
10
()

kcs_kalam@yahoo.com :

http://www.geocities.com/kcs_kalam :

پیش لفظ

کائنات و خدائے مہربان کوستانا رسالہ "گاؤری" آں آغاز کیر تے ماکہ
موادیں بار زیات ضرورات آس۔ مہ اینیں کیر کالام مئی چٹوگاں ا
مقابلہ کیر۔ این مقابلہ مئی خلقہ بار زیات جوش دہ حصہ گھین۔
زیات تعداد آس مئی زوانائیں آس۔ ان دہ ما کہ این پتہ سنت اؤں
مؤں علاقہ مئی تے مؤں جب مئی چٹوگ والہ خلقیں گمی نات پرہ
آم مؤکہ گھیا جنت۔ کائنات خلقہ تانی چٹیل لائیش تے تام کہ کالام
کلچرل سوسائٹیں پیش تھی انعامونہ پا میلا ہو۔

مؤٹو مہ بار خوشیلی دہ این منت اؤں ماکہ تقریباً بار دوس اک اک
قصا، مضمون یا دی چٹیل میلا ہوئیت۔ کائنات قصا تے مضمونونہ
مہا کہ چٹوگاں مقابلہ مئی یاش تے تام مہ رسالہ مئی شامل کیت۔
مہوٹو ای مہ این سوچ کیر اؤں کا نہ امی قصا تے مضمونونہ تھی ا
کتاب چائے۔

این کتاباں نام مہ "سیراں کان" تجویز کیت۔ اسان وجہ این تھو اؤں
مہا کہ سیراں اولان کائنات دہ گاؤری جب چٹوگ والہ زوانان اخکارہ
ہوت۔ اسوں زریعاً دہ انشاء اللہ مؤں جب دی پا ترقی کئی۔ آئندہ
این کیر کمی این نہ منی کو گاؤری جب نہ چٹ جینت تہ۔
این کتاباں باراً مئی کہ تجویزونہ تھوں ذہن مئی تھو تے مؤں پتا دہ
مہا کہ لاڑا۔ مہ انشاء اللہ آم رہ عمال کروگیں کوشش کری۔

محمد زمان ساگر

6	کالامان تاریخ مکیش ماکہ
9	صبران ماوه
14	گاوری جیاں غزل
16	گاوری اشعار
18	لنڈور شازده
21	مجلسان اداب
24	اوجہار
32	دُعا
34	سنگ
39	کالامیں حالات
49	لون
51	ڈالٹی
52	لال یار
53	باچاں پو
57	نیم نصیات
61	لقمان حکیم صاباں لُوکوٹوراں قصہ
66	اسلام یا وہم
72	اسلامی جولاگ
81	کھٹیر چرور
84	جب راکہ تحقیق، فائدہ مند معلومات

87	ریڈیو قملستان
89	یوسف خان تے شیر بانو
91	قصہ اُ حرامی پوآں
93	سادگیاں زُمان
96	دُوآ کوستان
107	ہمان یائی

کالامان تاریخ مکیش ماکہ

ملک زرین خان، ٹل، کالام

کاں وخت راکہ گل شہزادہ سواتان حمکران آشو تہ، تن کالام فتح گروگان سوچ کیر۔ تتھی وخت راکہ عبدالقیوم تحصیلدار بحرینان تحصیلدار آشو۔ این تحصیلداران جا کالام راکہ تحصیلدار مقرر کیر۔ تھو کو کالامیہ بغاوت شروع کیر۔ این تحصیلدار کالام تھیکہ ڈابو۔ ہار قسمیں نوگری، عزت، دولت، دباؤ، انعام تے موجب این پیشکش کیر پرہ این وخت سہ اوم کامیاب نہ ہو۔ دگیر رسول خان میاں مدین راکہ حکیم مقرر کیر۔ ائی بار قابل ترین میش آشو۔ اس کہ این منو اوں تو ٹوٹا اگست راکہ کالام قبضہ کرگ تتھی کال 1947ء آشو۔

ہوں چونام اگست 1947ء را کہ اسان پا پاکستان سہ ا دوس اعلان ہوگتہ۔ رسول خانہ فروریان ما ما کہ این کار شروع کیر۔ رسول خانہ زید اخونزادا سہ تے دی اخونزادگان سہ تعلقات چاگیں کوشش شروع کیر، تے بار زیات اثر تے رسوخ استعمال کیر۔ آم ما علاوہ حضرت ولی ملیک سہ، نارنگ شاہ ملیک سہ، احمد شاہ ملیک سہ دوستی شروع کیر۔

این وخت سہ بحرین را کہ سلطان محمد تحصیلدار مقرر کیر۔ این تحصیلدارہ تے رسول خان میاں شریک بحرینان خانان تے ملیکانان سہ لینڈ چیگ ہوں تہہ کالامان ملیکانان سہ جولای روان کرا۔

بحریناں امی خانان تے ملیکانان ماکہ شمشی ملیک، حضرت علی ملیک، امیر خان ملیک، یوسف ملیک، صوفی جان ملیک، لاجیر ملیک، اعتماد ماکہ گھین تے سواتاں خزان تھی دآش تے دُو بیش زر روپی گڑی هوں آس این کالاماں ملیکانان راکہ بڑا۔ هوں کہ قسیمان مرگ جوہل مو ہودہ۔ تیتھی اوں پاکستان چاجن ان راکہ غلط اثار نہ چوگ تہ۔ هوں ہسانہ کالام قبضہ ہوگ تہ۔

صرف بیش زر روپی شیت تے نوام اگست 1947ء راکہ کالام ریاست سوات سہ ضم ہو۔ کسین نی ا انگیر پا لوول نہ ہی۔ رسول خان اولان کالاماں تحصیلدار ہو۔ بحریناں ملیکانانہ، خانانہ سخت کردار ادا کیر۔ مزید کالامیں خلق سہ ران تعلقات شروع کیر۔ حالات دوس پہ دوس چاجوشیت۔ این وجا دہ رسول خان میاں شمشی ملیکیں پرے تانی پو سرنزیب کہ بابہ کیر۔ نصاب پا چاجین۔ شمشی ملیکاں وجا دہ کالاماں ملیکانانان تعلقات رسول خان سہ دی پا بار ران هو۔

دگیر ملاکنڑاں پولیٹیکل ایجنٹ کرنل یوسف تے گورنر سرحدان خواجہ شہاب الدین تے والی صاب رسول خان راکہ تحقیقات کہ اوکس هوں کالامیہ حکومت قبولیت یا نہ۔ ملیکانانہ آواز کیر هوں رضائے دہ مہ ریاست سہ شامل هوت مہ جدا هوگاں نہ۔

رسول خان تہ کابینہ می شامل کیر۔ دگیر سیاسی اختلافاتان وجا دہ تن استعفی دیت۔ تن ماکہ کالاماں ملیکانان خفہ ہو۔ خلق بلوہ کیر تے این منو هوں کالام پاکستانان حصہ ائی ریاست سہ نہ۔ تتهی

وخاں گورنر کہ درخاس کیر۔ تن کالام ایجنسی کیر۔ کالام را کہ
حکمران سوات صرف پاکستان ایجنٹ ڈرو تے کالام وفاق سہ
چونڑ جین۔

لیکن ملیکانائیں غلطیاں وجہ، دی کہ قسیمان رکاوٹ موجود نا
تھو۔ اصل قصہ کالامان این اوں ائی ایجنسی تھو۔

صبران ماوہ

وزیرالملک، اُتروڑ، کالام

مچوگ زمانہ ا وطنان باچہ آس۔ اسیں شو لکی ٹیر آس تے پول نہ آس۔ اسیں بار آرمآن آس اوں خدائے آس کہ پول دگ اوں میہ بعد باچیتاں وارث ہوگ۔ دعا گائی، مینت، خارخارات، کور تے تاویزاں باوجود ہار دیر اسیں برے پیدا ہی۔ آخریہ باچہ مایوس ہو تئی دائی دئیگ تے این حکم کیر اوں این چھاٹ پا ملکہ این برے پیدا ہی تے پیدا ہوگاں وخت راکہ مارگ۔ کہ چری تئی ان رہ عمال نہ کیر تا تے تئی وا جین تال تلگ۔ دایہ تھوس واکا منو حضوراں حکم تھوس ایچ راکہ ہوگ۔ کاں چھلاگ باچہ سلامات منش تہ۔

ملکہ این بجی تئی بار گھیرا ہی۔ سہ جانیش اوں باچاں وینا بٹاں آک۔ باچاں حکماں خلاف ورزی کم گرواگ۔ تن پوٹیں کیر اللہ پاک ما رات کہ اتھی تے دعاگانی کیش۔ سجدہ میکہ چو درخواست کیش۔ پرہ خدایاں کار میکہ کساں دخل۔ این چھاٹ پا باچیں برے پیدا ہی۔ این برے اتیک رین آشی اوں دایہ پا آس پشی حران ہی۔

اساں بکور نہ دیانش کو اتیک رین برے قتل ہوگ تہ۔ خو باچاں حکم ما مجبور آس۔ دایہ بکوکور ٹکرا تے برے شٹیں شینگہ گشوکہ تانی تھیر کاش کیر تے برے شٹیٹ ہسونیت۔ کاں ساتہ سہ ہسونیت تے اسیں آئیں تھی پھونڑ شی نت۔ کیں ٹیمہ ہسینش تے پھونڑ

شیانِش۔ دایہ ایں پشی بآر حران ہی۔ ان شردہ برے شیٹ ملکہ کہ پھسینگ۔ برے شیٹہ تانی یئی ما تھی برو تے بسوشیت تے اسیں آئیں تھی پھونڑ شی نت۔ ایں پشی تئی ملکہ پا بآر حران ہی۔ ملکہ تھوکو دایہ کہ بآر انعام دیت تے تانی بام کہ گریگ تے ایں منو ہوں برے پیدا ہوگیں ٹیم راکہ ماریش۔

دایہ پا ایں چھلہ باچا کہ منو اوں برے پیدا بیش مہ چھاں حکماں تعمیل کیر۔ آمہ برے شیٹ محلاں خفیہ تہہ خاناً میک نی۔ تے دایہ ایں نگرانی ماگ بآر رازداری دہ گھان ہوشیت۔ اللہ پاکیں قدرات پیش کاں ساآہ برے شیٹ اتوشی گھان ہی تے تلوگیں کیر تانی اولاں قدام رات کیر تے اسان کھوراں تودہ لوؤ زریں خختی نکاشیت۔ کتیک سہ تلینش تے تسان کھور تھی لوؤ زریں خختی نکینش۔ تے اینچھلہ کھور کھور تھی پیر زریں خختی نکاشیت تے کاں وخ راکہ سہ ہسیش تہ تے آئیں تھی پھونڑ نکاشت۔ ایں منظر پشی تے ملکہ تے دایہ دوآمو حران ہوئش۔

برے شیٹاں کھور تھی لوؤ زریں تے پیر زریں خختی نکاشیت تے آئیں تھی پھونڑ شیگاں سلسلہ برابر جاری آش۔ ملکہ ایں منظر پشی تے خوشال پا ہوئش تے خفہ پا ہوئش۔ ملکہ ایں خوشیلی تہ کسی ما بلاگیل نہ آش۔ غم ایں بیدیں آش اوں باچا کہ شید نہ بوگ اوں شازادگے جین تھی۔ ایں وجا دہ اسیں یئی تے برے ڈوئی کہ مو مرگاں خطرہ آش۔ موٹو شازادگے پورہ گھان ہی۔ موٹو شازادگے اپان

سہ ہوگ میکہ بیئیش۔ ملکہ کہ این بیتاں علم ہو تے تن ہار خفیہ
 طریقہ دہ شازادگے کہ لکوٹ شانہ محل چاگ۔
 شازادگے ان ماکہ اوسیدلے ہوشیت۔ شازادگے خدمت میکہ کیں
 غلیمان آشی تہ آم کہ ملکہ ہار زر تے جواہرات دہ این قول گیشو تہ
 ہار حالت میکہ این راز راز میکہ ساتگ۔ تے شازادگے آن ہوگ
 کسی کہ نہ منگ۔ کال رہ کال لنگو۔ خدایاں کار اینچھلاں ہو اوں
 اتھیں وطن مئی قحط شروع ہو۔ خلک کول کول کہ محتاج ہو۔
 خارونی تے لام راکہ بوجہ تے مرگہ تانی منحوس چھیول تلی۔ انسان
 تہ انسان زناور تے چرار پا بوجہ مروشیت۔ قحط رہ قابو کروگیں کیر
 باچا شابی خزان تھی تمام دولت خرچ کیر۔ دولتتاں تمام زرائع ختم
 ہو۔ باچہت ہار خطرہ میکہ آس تے باچہ ہار وخ راکہ فکر مند
 ہوشت۔

ملکہ این حالت پشی تے ا رات باچہ ما تپوس کیر۔ یہ ہار دوس تھی
 پشینت اوں پریشان پریشان اخکارہ ہوانت۔ کہ چری گستاخی نات
 تے یہ حضوری پریشانی این تپوس کروینتا۔ باچہ ملکہ آن جولاک
 بدلاگاں کوشش کیر خو ملکہ ا نہ چھورو تے ملکہ بار بار این
 پریشانیں تپوس کروشیت۔ آخریا باچا سوا صورت حال منی آس سرہ
 این بھیدا اظہار پا کیر اوں کشکھنہ خلق اسان خلاف بغاوت نہ
 کرگ تہ۔ تے باچہت تھیر تھی نہ نکاگ تہ۔ بس مئی تہ این فکر
 تے سوچ مئی کانت۔ باچہت چلاگیں کیر دولتیں ضرورات تھی تے
 دولتتاں حصولیں سوا پن بن بیت۔ ملکہ باچا جولاک بجی تے ہار

گھان امتحان میکہ گیئے۔ سہ باچہ کہ ڈھارے ڈھارے لوؤ زر تے پندر داویش خو این منوگ ما پیش ہوں این دولت تہ گھنی گیگ۔ آخرہ ملکہ ہمت کا منو باچہ سلامت گہ چری ما جانہ بخشی تھی تے ا عرض گرم۔ اولہ باچہ کہ تعجب ہو آج ملکہ جانی بخششاں قول کا گینت۔ باچہ آخر قول دیت تھو کو ملکہ منو میکہ لوؤ زریں تے پندر زریں اتیک خختی تھی ہو سہ چھی باچہتی مالی حالت ٹھیک کروینت۔ بلکہ آئندہ پا دی کا زریعاً دہ آمدنی نہ پا ہی تے باچہتاں خزان چوپوٹ ہوگ۔ "لوؤ زریں تے پندر زریں خختی آ؟" باچا تپوس کیر۔ "خو تھکہ این دولت گھنی میلا ہی؟" باچہ دوبارہ تپوس کیر۔ توکو ملکہ منو حضور تئی جان بخشیاں وعداں قول دیت۔ موٹو سیچ منوگ مئی کی نات۔ موٹو این بوج این سوا دولت لکیٹ شازادگے آن کھوراں تھو تھی حاصل پیت۔ کاں ساآہ شازادگے تلینت اسان لاجھیم کھور تھی لوؤ زریں تے کھوری کھور تھی پندر زریں خختی نکینت۔ این وجہ دہ محل میکہ لوؤ زریں تے پندر زریں بار زیات خختی جمع پیت۔ باچہ سلامت تے شازادگے آن قتلاں حکم دیش خو مہ آس قتل نہ کیش۔

باچہ کہ اولہ این بیتاں یقین نہ یاش خو کاں ساآہ محل می چو تانی ایچ دہ شازادگے آن کھوریں تلے تھی لوؤ زر تے پندر زریں خختی آن نکاگ لیچ باچہ تانی کریل رہ بار پشمان ہو۔ شازادگے چکیس کیر تے تانی بوب کہ سلام کیر تے اسی آئیں تھی پھوٹ شی نت۔ اللہ پاکاں شان پیشا۔ تھی برے اوں ا وخ پیدا ہوگ راکہ اسان قتلاں

حکم دیش تہ۔ آج سہ اسیں باچہت بچ گروگیں باعث چاجینت۔
باچہ پکوکوراں اخلاصہ برے شیٹ تے شازادگرے تے ملکہ ما تانی
غلطی این مُعینی دئیگ۔

گاؤری جِباں غزل

وزیرالملک، اُترور، کالام

چھاں نام ده خلک مئی گشت

چھاں تکل پا میراکہ الزام تھو

چھاں احساس تن میکہ آشو

تتھی ہکوکور بیماک بدنام تھو

اپانکہ بوگ میکہ آشنا ران

چھاں محفل کہ ماں سلام تھو

بار رقیب کہ رچات بیرم

خو بار پُھوٹڑ کہ نہ پیش وانت

آکی تہ ماں میناں وقار تھو

دی ای چھاں حُسنان احترام تھو

چھاں مینہ ماتھی ڈونت

ترے وخی لوینہ گشی ترے

اتھاں ہکوکور میکہ جذبہ ناتھو

اتھاں فکر آشنا فضول تھو

یہ وختونی ما آذاد تھو

گردش راکہ ما کی کار نات

چھاں بارم ماں سار تھو

چھی کانیل ماں نماشام تھو

چھاں رنگونی تن میکہ پښت
چھاں جولاگ تأس ما بُوجنت
سواں ران ما خوش تُھو
سواں ران میکہ گلفام تھو
اتوشی جُوٹ پتکہ دارر
اتوشی پيش تانی مئین ما تھی
چھاں وزیر اینچیک میکہ باس
چھاں وزیر بیماکہ گمنام تھو

گاؤری اشعار

سید محمد زمین اختر گاؤری، جندرئی، دیر کوستان
یہ پا مچوگ برینہ شندوراں سالہ گا
مئی ساراں تار جُھوا یہ ریتاں با رہ گا
مچی جھیمہ مکہ میشیرہ دو ٹیس کیر
مولونے بینگ سہ مئی نیکھی ٹوپ کیر
ائی ریتاں با باجا آس نہ ای مئی سوچ کیر
فکیر تہ تھوکو مو یاگ اوں یہ بار دمارہ گا
مئی ساراں تار جُھوا یہ ریتاں با رہ گا
دیتکاناں دان ترے اوچون آس
شینش یا میں شینگہ شیش اتھیں راتی جھین آس
اولوکی باترسہ ٹپینش ٹنگرہ ئے سیان آس
میچوگ چور کال نہ گاش پنجام کالہ گا
مئی ساراں تار جُھوا یہ ریتاں با رہ گا
تن ماگ گجرہ لاٹ کا چئی گھئیگ
گوریں سریک نہ پشنش شینگ کہ رسئی گھئیگ
میچوگ ہسپا کہ دیانش قودوتیں تلئی گھئیگ
موں تھوس گیری چھور ہو جبارہ گا
مئی ساراں تار جُھوا یہ ریتاں با رہ گا
شندورے جمیت شی نوبات لالا گیل گھئیگ

خلیل لآلاً ای چیک مئین گھیگ
 جوئیں ا چوپوٹ ا لمسی چل کہ ای شیٹ گھیگ
 لولو مئی چائہ چوکو یہ دی نین بہارہ گا
 مئی ساراں تار جھوا یہ ریتاں با رہ گا
 شندوریں ڈینڈ تھی پتکہ وانش یہ
 ا چھون بگوڑ تے مئین گھی ٹینش یہ
 نینیں کنوئی دہ بچنش کھور نہ پشنش یہ
 گین ڈینڈ ما اپان بچ کا چفکیاں گھان اوچہارہ گا
 مئی ساراں تار جھوا یہ ریتاں با رہ گا
 مئی جیاروچ کریمان چھلہ سال کیر
 تے باریل ایچہ خدایہ مئی سار کیر
 ا پھاک سومیں آئیں وا تلی مئی توبہ گار کیر
 مئی تانی سختیاں قصہ کا موٹو یہ شان رہ گا
 مئی ساراں تار جھوا یہ ریتاں با رہ گا

لِنْدُور شازده

شیرین ذاده، چراٹ، کالام

افغانستانان خار بلخ ماکہ ا گھنیر آش۔ تسان ا لِنْدُور پو آش۔ سہ عجیبہ حرکتونہ گرنش۔ لِنْدُور آش پرہ اپانکہ شازده منش۔ لِنْدُور تتهی بہاگان پیال آش۔ سہ سارہ دَام کٹو چاروکہ زنگل شی بچنش۔ پتکہ نیماشامہ والنش۔ زنگل مئی علاقان دی پیال پا کٹو چاروکہ نیانش۔ پرہ لِنْدُور سویان گھان آش۔ ان زنگل مئی اپانکہ تخت چاش۔ اپینہ تتهی تخت رہ بھینش تے دی پیال سنا ای کٹو چارانش۔ ائی منش اؤں یہ زنگلاں شازده تے ایما میں حکومت تھی۔

دی پیال اینچہلہ تن تانی وزیر کیش۔

(۱)۔ کھاگان وزیر:۔ ائی پاچاگان کار گرنش

(۲)۔: بہاراں وزیر:۔ ائی سوده تے دی بہاراں کار گرنش

(۳)۔: ساتوگان وزیر:۔ ائی تخیں صفائی تے شازدین خدمت گرنش اینچہلہ حکومت چلینش۔ ا دوس ا ناشنا ٹوخ بو۔ سارہ دَام ا کاکہ چیت ماکہ لال جوآریں بار گی ہوا ده روان آش۔ سہ کھیکی لِنْدُوراں تخان رده لنگوشات تن تتهی ماکہ ا مرال موش لیچ تے تاس وا ٹوپ کیر۔ موش چیت ماکہ گین پرہ بار لِنْدُوراں تخت رہ گیئے۔

کساتہ ساتوگان وزیر تخیں صفائی کرنش تے تن این بار لیچ۔ تن لِنْدُور کوٹھارو۔ کال ساتہ لِنْدُور یائے تن بار تاس کہ دیت۔ دا ارو

باچہ سلامت این بار تھکے کن ڈالئی مئی دیت۔ لِنڈورہ تھی سلیخ
 بار لیج تے حاران بو اوں این بار کن ایماک چھوریت۔
 لِنڈورہ سوچ کیر اوں این بار ران طریقہ سہ استعمال کرجین۔
 ساتوگاں وزیر گی یا تاس کہ تھی بار دیت ارو اس ایراناں باچا کہ
 دہ منہ این بار شازدا چھیں شازادگئی کہ ڈالئی مئی لاڑیت آر۔
 ساتوگاں وزیر تاس گی چو باچا کہ دیت۔ تن شازداں باراً مئی
 سوچ کیر اوں شازدہ بار مالدار ہوئے کیک اوں اتیک گران بار ڈالئی
 مئی لاڑیت۔ باچا لِنڈوراں وزیر کہ بار ڈالئی دیت تے این منو اوں
 شازدین کہ خدمات آس تے یہ تیار تھو۔

لِنڈورہ ایراناں باچیں سوآ ڈالئی عراقاں باچا کہ لاڑیئے۔ اینچھلہ تاس
 سہ پا سکہ ویلی چیئے۔ کتیک دوسہ پت ایراناں تے عراقاں باچا کہ
 سوال جواب کیر اوں مکہ فوج پکار تھی۔ کیکوں میں ریاست مئی
 ڈلہ ویلی ختم کرئی تہ۔ لِنڈورہ سوآ فوج جمع کیر۔ جمع کا کابل
 رہ حملہ کیر۔ باچا اجانہ حملان مقابلہ نہ کربائے۔ تن جار بائیلی۔
 لِنڈور تخت رہ باش۔ موٹو سیچ کہ کابلان باچہ بو۔ تخت رہ بیوگ
 ما پت ایراناں باچا کہ خاطر تلو اوں شازدہ چھیں پیرے سہ باوہ
 گرت۔ باچہ بار خوشال بو اوں شازدہ میں پیرے سہ باوہ گرت۔ تن
 تانی پیرے شازدا کہ دیت۔ شازادگئی بنگلا شی شازداں انتظار
 گرینش۔ شازدہ دربار باس کا بنگلا شی شازادگئی کہ لنگو۔ ممیدار
 لوو کوچور مئی آس۔ لیجہ تن تھوس وا کیش۔ لِنڈورہ شازادگیاں
 موک تھی خادار دو کیر۔ شازادگیاں پناں موک پشی تھی چلاں

ٹیک ده شازدین نظیره کار چھورُو۔ تمام اوجود مئی رات لکه گرَنڑاں
چھله پِشو۔ تسیں آئیں تھی این جولاک نیکس "تُو تہ جنتیں حُور
تھی"۔

شازادگیہ این جولاک بُوت تے شازداں مُوک شی چھٹائے۔ کھیکی
اساں خپوت مُوک تے لِنڈور تھوس لیش تے تساں ہکوره دھیمی
گیری۔ سہ وئی پالنگ رہ باہوش چھور ہی۔ لِنڈور شازادگیی کہ نیار
ہو ٹاکوشت۔ شازادگیی، شازادگیی، شازادگیی.....

لِنڈوریں ییہ لِنڈوریں آئیں تھی کہ شازادگییاں نام بُود تے تھوکو شان
کہ نیار ہی۔ نیار ہو لِنڈوریں رین ا خپینڑیں چھاٹ دا تاس کہ ارو
"اتھی شازادگییاں پُول"۔ بردید ہی تئی اتھائے کٹو چاروکہ نہ نُوت۔
تئی لخہ آج دگیراں سون لیست۔

مجلساں اداب

شیراللہ، اُونسو، کالام

ہمیشہ مجلس کہ یاگ تے اسلام علیکم منوگ پکارا این سنتاں طریقہ تھو۔ مجلس مے کہ بیال خلق تسان جواب وعیلکم السلام ماکہ دادہ۔ اسان بار ثواب تھو۔ ہمیشہ مجلس ماکہ یاگ تے خالی باگ پیر کماکہ خالی باگ ہو تے تھی با بیوگ پکارا، نہ کو چو خلقان ٹنگ رہ دہ۔ این طریقہ جُمیتاں صف مئی پا پکارا نہ۔ موجودہ زُمان مئی پا بار خلق این عادت تھی مجبور تھو۔ مجلس ماکہ یاگ تے کیں خلق میچ گشی جولانش تے تھی خلقاں جولاک بوجوگ پکارا۔ این نہ کو دی خلقاں جولاک پھوٹا تانی جولاک شروع کر۔ ان تھی مانوش بار باقوف اخکارہ ہواں۔ مجلس ماکہ یا بار جولاک پا کروگ پکارا نہ، بلکہ جولاک کم تے مطلب بار ہودہ۔ جولاک مختصر ہودہ۔ لیکن جامع ہودہ۔ فالتو جولاک دہ مانوشیں شخصیت بار غلط معلوم ہوئیں۔ مجلس ماکہ یاگ تے تن ماکہ رنگینی تے شیرینی پیدا کروگ پکارا، نہ اُون مجلس مے پیکہ توب پیدا کر۔ بلکہ خوش اخلاقی تے طیبات ٹیک کروگیں کوشش پکارا۔ مجلس مے دی خلقیں بات بار توجہ سہ بوجوگ ضروری۔ این نہ او تو تانی جولاک دی خلق را کہ زبردستی دہ قبول کرا دہ تہ۔ بلکہ تم دلائل تے مثالونہ دہ راضی کر نہ کو چالاکی تے عیاریاں مظاہرہ کر۔ ہمیشہ اپان قابل تے اوخیار تے دانہ حساب کروگ پکارا نہ بلکہ دی

دی خلق ما کہ ازده کُروگ پکار۔ این باراً ماکہ مون قومی مشر قائد اعظم آن فرمان تُهو "یہ ہمیشہ اپان ا طالب علم حساب گُرت اینیں کیر اوں یہ کِشکہ نام شئی ازده کرم"۔ ہمیشہ مجلس ماکہ سگریٹ، نسوار تے دی نشہ کُروگ پکار نہ۔ تیتھی اوں ان تھی دی بار خلق کہ تکلیف میلاؤ ہوانت تے این اداب مجلس سہ بار خلاف کار۔ تیتھی اوں سگریٹ یا چرس وغیرہ کاں مانوش پوان تے اتیگ اثار این مجلساں دی خلق کہ پا میلاو ہواں۔ ان تھی دی خلقیں صحت پا بار خراب ہوئیں۔

مجلس ماکہ اج پا کُروگ پکار نہ۔ تیتھی اوں ایجیں عمر گم آشین۔ مجلس ماکہ یا دئیل کیٹ، غیبات پا کُروگ ران نہ، تیتھی اوں ان تھی انسانیں تانی عزات پا بار گم ہوئیں۔ خلق اینچھلاں مانوش کہ ایبیٹ نظر دہ پیراں۔ اللہ پاکاں فرمان تھو "تہ ماں انساناں ا پردہ ساتو یہ چھاں سات پردا ساٹم"۔ این ما تھی لنگی گھان جولاک دی تُھوآ؟

مجلس ماکہ فضول بحث تے تکرار ران شئی نہ۔ بلکہ مجلس مئی تعمیری سوچ تے خیالات ران۔ اینیں کیر اوں خلق مجلس تھی بار کا ازده گُردہ۔ مجلس ماکہ مشران کہ پکار اوں تم کشران را کہ شفقت گُردہ تے اینچھلاں کشران کہ پا پکار اوں تم مشرانیں بار اداب گُردہ۔ کشران مشراناں جولاک بار توجہ سہ بُج دہ۔ تیتھی اوں تسوں عمر بار پیت۔ تسوں تجربہ تے علم بار آشاں۔ تم ماتھی فائیدہ گھنوگ ران۔ اکثر موجودہ زماناں کشران مشراناں جولاک گپ

گتّلی کراں تے ایں منّا اُون تُو چھور بو اوم گنار بُوت تے اسوں
دماغ خراب بُوت۔ امی الفاظ تھی مشران بارّ زیات خفہ بوآں تے آم
تھی تسوں پکوکور کہ تکلیف میلاؤ ہواں۔

لہذا امی جولاگ کہ بارّ خیال کُروگ پکار اوں آم موں تھیر تھی نہ
بودہ۔ امی جولاگ بظاہر بارّ معمولی اخکارہ ہوانت لیکن مجلساں
اداب مے آم بارّ گان تے آم راکہ عمال کُروگیں کوشش کُروگ موں
سوئے کہ پکار تھو۔

اوجھار

شمشی خان کالامی، کارگلو، کالام

اللہ تعالیٰ آن حقونہ

اللہ پاکاں احسانات تے انعامات:- اللہ پاک تمام دنیاں خالق تھو۔
خاروئی، پچھین تے انساناں تن پیدا کیت۔ انساناں جونیں تمام
ضرورتونہ سہ پورہ کُرت۔ تام کہ رزق دینت۔ هوا، او، انگار، سُوم،
پھونٹ، ماوا، فصل تے دُنایاں تمام نعمتونہ پارزوان کُروگاں مالک
صرف اللہ پاکاں ذات تھو۔ فرمانِ الہی تھو اوں "دنائے مئی تھوں
کیر پیدا کیت تے تھوں ایں آخرتیں کیر"۔ اللہ پاکاں نعمتونہ ما تھی
فائیدہ گھنوگ ما کہ کئی لیلاں نات۔ کھیکی رب منت اوں "ایں
درین ما کہ تھو تے ائی سوا تھوں کیر تھو تے تھوں مئی پیدا
کیت"۔ تے دی با بھی اینچھلہ پا منوت ارو "دنایاں تمام نعمتونہ
انساناں فائیدہ ایں کیر تھو تے انساناں پیدا کُروگیں مقصد ای
عبادات کُروگ تھو"۔

قرآن پاک ما کہ اللہ پاک ارو "نہ کیت مئی پیدا پیر تے انساناں مگر
عبادتیں کیر"۔ غرض انسانیں کیر اوں مہ تانی رباں حقونہ جینی تے
تام راکہ پورہ پورہ عمال کُروشآت تے اللہ پاک ارو "کم ماں نعمتونہ
آن شکر کُروشآت تے یہ بھی تام دی پا زیات کُراں، تے کم ماں
نعمتونہ آن شکر نہ کُروشآت تے بھی میں گرفت پا بار بکھیر"۔

اینیں کیر ماں گناگاراں عرض تھو اوں تانی رب جینی۔ سہ رب تے
 مہ ای تساں مخلوق۔ تھو کو تساں رحمتاں درواز پا ماکہ کولاؤ آشاں
 تے مہ کوئی بندہ آں مُتاز نہ دَرّاں۔ خدائے پاک ماکہ اپان پویانوگاں
 توفیق نصیب کَرگ۔ آمین

مخلوقاں حقونہ

اسلام ما کہ مخلوقاں حاق ادا کَروگ راکہ بار تاکید تھی۔ اللہ پاک
 اختیار مند تے دیاشات تے تانی تمام حقونہ معاف کَرواں خو
 بودیدماں حقونہ رب معاف کوئی نہ کَرّاں۔ ہوں کون تامہ اپنہ معاف
 نہ کیر تہ۔

بندی گاناں حقونہ ما کہ یئی تے بوب، تانی اولوک، یتیمانان،
 غریبانان، چھوینی تے تانی تُواں خلق لکہ نوکران یا شیٹاں مانوچ
 سویاں حقونان پورہ کَروگ فرض تُھو۔ ییو بوباں حاق اینوں مہ تسوں
 بات بجی تے تسوں خدماّت کَری تی تسوں حاجتاں خیال ساتی۔
 ہار کلہ گنار ہُو تے تسوں اداب کَری تے ادب سہ جولاک کَری۔

اولاداں حاق این تھو اوں پو ہُو کو برے اللہ پاکیں مہربانی تے
 نعمات۔ تسوں تعلیم او تربیت ما کہ فرق نہ کَری تے تانی ہولوکاں
 حاق اینوں تام سہ ران اِتھیگ باس کَری۔ تام سہ روغہ کَری۔
 یتیمانان حاق اینوں تام راکہ رحم کھائے۔ تسوں امانتاں خیال سیتی

تے حفاظت کُری۔ کون تام رین لیل جانوگاں بُو تے تسوں مال
حال تام کہ حوالہ کُری۔

گاوتڑیانان حاق اینوں مہ تسوں غیمو خوشیلی ماکہ شریک بوئے تے
تکلیف ماکہ تام سہ مداد کُری۔ مسافراں حاق اینوں تام کہ چچ
ویلی دی۔ تسوں حاجات پُورہ کُری۔ چھاں تُوآں خلقاں حاق اینوں
تام سہ انصاف کُری تے تام کہ تسوں مناسب حاق دی۔ دوستاناں
حاق اینوں تسوں ہکوکوراں خیال سیتی۔ تام کہ خوشیلی دی تے
باجازا تسوں کی شئی پکار نہ کُری۔

یا اوں آج تانی رب سہ وعدہ کری اوں مہ پتکہ کاسکہ تکلیف نہ
پھسائے تے درال جنون تانی ریں صحیح بندگی مئی لنگائے۔ ران
کاراں شروع اپان تھی کُری۔ خدائے پاک مو سوئے کہ تانی رضائے
نصیب کُری۔ آمین

معزوراناں امداد

معزور تھی مانوش کہ مناں اوں سہ اوجوتاں یا ذہناں لحاظ دہ دی
خلق ما تھی کمزور آشو تہ۔ اینچھلاں خلقاں امداد را کہ اللہ پاکہ بار
زور دیت۔ امی چھلاں خلق تانی رزق اپینہ گھٹوگیں کوشش نہ
کرواں۔ اینیں کیر تھی حدائے کہ ہوں آم اپینہ پاچ نہ بوش تہ تے ما
را کہ این لازم تھو اوں مہ اسوں امداد کُری۔

اللہ منت اوں "تسوں مال ماکہ مقررّ حاق تھو، سوال گروگاں مانوشیں کیر تے ناچاریں کیر"۔ محروم تہ تتھی مانوش کہ منّا اوں تسوں مال دولّت نہ ہی تہ۔ لیکن آسما تھی مراد اوجودیں، ذہنیں قوت ماکہ کہ کمی ہی تے سہ پا ماروم ماکہ حساب ہوواں۔

اللہ پاک مومنّاں کہ تاکید کرنّت اوں "تھوں مال حال ماکہ اینچھلاں خلقاں حصہ پکارّ تھو"۔ اسلام امی تمام جولاکّ جدا جدا کروگ آں باا بنیادی بیتّاں ماکہ اشارہ گرت۔ ارو تھہ مسلمانّاں سوّا مو ا اوجوتاں پرزہ۔ کہ چری بدن ماکہ ا پرزہ مئی پا تکلیف ہو تے تمام اوجوت رہ انگار جلاں۔

حکومتیں ذمہ ویری:- ا اسلامی حکومتیں این زمہ ویری اوں تانی سوئے قوم کہ تمام بنیادی سہولتوںہ تے آسانی پھشاگ۔ اینیں کیر تسوں رین تربیتیں کیر جدا جدا سکول چادہ۔ اوں آم کہ تانی کمزیریاں احساس نہ ہوگ تہ۔ اینچھلیں خلق دی راکہ بوجھ ہوگاں بہّا تانی کھور دہ پاش ہوگاں قابل ہوگ تے معاشرّا این کیر شفا چاجئی۔

معاشرّا این ذمہ ویری:- اسلامی معاشرّاں خاوندان کہ پکارّ تھو اوں اینچھلیں خلقاں خیال ساتئی، آم کہ پن پشائے۔ اسوں کیر تربیتاں، دینی تے دنیاوی علم حاصل گروگاں انتظام گرتی۔ آم سہ دی مخلوق ما زیات مینہ گرتی۔ تتھی اوں آم زیات فکرّاں حقدار تھو۔ رب توفیق نصیب گرتی۔ آمین

سیچ تے اُج

ا گیلہ سوداگار آس۔ سہ سامان گہنوگیں کیر ا خار پھر گا۔ تاتہ بازار ماکہ گرو گرو اُون بار سامان خوش یائے تے تن سامان دکاندار ما تھی کہ جدا کیر۔ خو کون تھی دکاندار کہ پانس داگیں ٹیم بیٹے تے اُن تانی ہمین کہ تھیر نی پیشدمو تہ تن تھی تہ پانسیں گوتی سرہ دہ پانسہ کیشکھنہ گیت کو بھی کن گرت۔

ائی بالکل حق حاران ہو پاچ ہو۔ خلاصہ اینو تھی دکاندار کہ ارو "جا خفہ مو ہو مئی ما تھی روپیں ہمین کیشکن گرت کو بھی کھنہ گیت تہ۔ تانی مال اپانکہ سمال کر۔ یہ کاں یار دوس ما قرض گرم تے تانی ہمین پا باتام"۔

سودہ گرہ خار ماکہ ڈنڑاک ناؤ، ارو مئی ما تھی ہمین کیشکھنہ گیت تاس ماکہ پنج پیش روپئی پا آشی۔ کن لا مکہ واپس کیر تے داس تے دو پیش روپئی یہ تاسکہ دینت۔ خدایاں کار کہ پیر۔ این ہمین ا غریب میشیں تھیر کہ پیش۔ ان ڈوماماں ہواز بجی، شاردہ روپئی گئی تے پنج پیش آشی۔ ائی بار خوشال ہو تے ہمین سوداگر کہ پھسیگ۔

سوداگرہ تانی مال پورہ پشی اسان ہکور ماکہ فوتور پیدا ہو۔ ان تھوکو این غریب رہ چھال کا ارو روپئی تہ تئی میں واپس گیٹیگ پرہ ان ماکہ دو لال جواراں کول آس تام تئی کہ کیر؟ مقصد این آشی اُون ہمینہ سمان پنج پیش روپئی مکہ درہ۔

ریاں کارِ بِنَا۔ تَتھی غریبِ مِیش بَارِ اِیماندارِ آشو۔ تَن اُوجِ نَہ کِیرِ پَرہ
 تانی بَادستی گھی بَآچَا کہ گَا۔ چو رِیوٹ دِیت۔ باچَا سوداگَار تَرے
 غریبِ دوآ دِیاگ۔ دِیا سوداگَر کہ اِرو تُو تانی وعدہ کا پُورہ نَہ
 کَرنت؟ کِیک تئی اِیں نَہ منوشَا اِو کَن اِیں ہَمین پَنج بِیش رُویہ
 سمان گھئیگ تَرے تاسکَہ اڑ رِویئی دِینت۔ موٹو کہ چھال بُو؟
 سوداگَار اِرو ٹِیک پَرہ اَن ماکَہ دُو لالَاں کُول پا آشو تام کُوو؟ باچہ
 اِرو سیچ کہ لالَاں کُول آشو تہ تئی اعلان پَنج بِیش رُویاں تہ کِیر تَرے
 لالَاں کُولان کا نَہ کَرنش۔ ان تھی اِیں معلوم بُوانت اِو اِیں ہَمین
 چھیں نَہ۔ تُو آس اِیں غریب کہ حوالہ کَر تَرے تُو ای تانی ہَمینیں غام
 کَر۔

سوداگَار موٹو مُو سودائی بوگ رہ یاگ۔ واپسی راکَہ کِشکنِ میری
 تلو۔ غریباں اِیماندیریاں بدالِ خدایَہ تاس کہ دُنایَہ دِیت۔ خدائے پاک
 مُو سُوئے کہ سیچاں توفیق دئی۔ آمین

عدل تَرے انصاف

عدل تَرے انصاف دینِ اسلامیں ا بنیادی تھون تھی۔ ائی سوآ مُو قرآنِ
 پاکاں تَرے حدیث شریفان نچوڑ تھو۔ تَرے خاص کَر مسلمانانیں ا
 اُچات صِفَات پا تھی۔ عدل تَرے انصافیں مقصد اِنون ہار آک سہ
 رین خُوئیں، ران اخلاق تَرے ران اِتھیگ بَاش کَروگ پکار تھو۔

ظالیمان مقابلاً ماکہ مظلوم سے تے گناگاراں مقابلاً ماکہ باگنا سے
 سیت وال کُروگ پکار تھو۔ این باراً ماکہ مالدار، غریب، کمزور تے
 زُرول ماکہ فرق نہ کُروگ اسلامیں اصل مقصد تھی۔ اللہ پاک اپنہ
 عدل تے انصاف خوشاں۔ کتیک ا انسان تانی رب کہ نیار ہو تہ
 اتیک تأس مئی رین صفات موجود ہوئیں۔

حضورِ پاک (ص) آن جوند مبارک ران اخلاقاں تے آس سے عدل
 تے انصافاں نمونہ آس۔ تیتھی مُو قرآنِ پاک تے حدیث ماکہ بھی
 بھی مسلمانان کہ اسان کُروگیں تاکید ھیت۔ دی تمام صفت ما
 علاوہ حضور (ص) ا گان منصف پا آس۔ ا دوس حضور (ص) مال
 غنیمت تقسیم کُرنش تے ان ماکہ ا میش رسول (ص) واکہ چھور
 ہو۔ حضورِ پاک (ص) این تھیر مبارک ماکہ تسین ڈینٹر آس۔ تن دہ
 این چھور ہوگال میش ا خریک شانہ زخم ہو۔ رسول پاک (ص)
 شاردہ ارو مئی ما تھی غلطی بی۔ اگر کہ تُو مئی ما تھی بدال
 گھنش تہ یہ تیار تھو۔ تھی میش ارو او اللہ آن دوست (ص) مئی
 تھی معاف کیت۔ تھو کو مُو رسول (ص) این تسلی بی۔

رسول (ص) مخلوقیں رنمائی این کیر این دنائے کہ یاش۔ ظلم تے
 زیاتتی، نا انصافی ختم کُروگیں کیر پیدا ہوش۔ اگر کہ عدل تے
 انصافیں پن اینچھلہ آباد ساتی تے موں معاشرہ ظلم تے زیاتی ما امن
 ماکہ ہواں تے موں اوطن ماکہ تے اینچھلہ تمام دنائے ماکہ امنان زمان
 ہواں۔

حضرت علی (رض) ارو اسلام کفر سے چل واپرہ ظلم سے نہ چل
وا۔ خدائے پاک ماکہ عدل تے انصاف کروگان توفیق نصیب
کری۔ آمین

دُعا

شمشی خان کالامی، کارگلو، کالام
رب تھئی ما تھی علم بآر عمال تے ریغ صورت دیانت
تھئی ما تھی طاقت تے توفیق چھیں بندگی آن دیانت

خوار، یتیم، شل، کھوٹور دھمام
تمام مخلوقاں ہوگ پکار اینچھلیں طاقت دیانت

مظلوم تھکے رینگال پا ہسی پتکے چودہ
یہ تھئی ما تھی طاقت پرہ اینچھلیں طاقت دیانت

ماں علمان و جاّ دہ تمام دُنائے چال کردہ
علمیں سیر دیانت تے دگیر بھی سیریں چھلیں صورت دیانت

تانی اوطان، قوم تے علاقہ آباد کرم
اتیک توفیق، اتیک قوت، اتیک صحت دیانت

پاکستاناں دشمن میں تھیر دہ چہار ہودہ اُوٹوٹ ہودہ
او طاقتاں مالک تھئی ما تھی یہ اینچھلیں طاقت دیانت

اِیں میں نات تھی اُوں تانی تھوس یہ چھیں پنہ قربان کرم
اِیں پنیں کیر چھاا مُوک تھی برکات دیانت

سنگ

نورالامین، نبل ٹل، کالام

ماں کلماں جوؤ تھاکہ ران کہ معلوم تھو اوں میجو موں لامہ سنگاں رواج آس۔ کاں دو خاندان یا دو مانوچ اکدی ما تھی خوش ہوشہ اکدی رہ سنگ گرانس۔

یا اوں یہ تھاکہ سنگاں بارا مئی ا قصہ چونڑم۔ میجوگ زمانہ دو کلماں جوؤ ملی گرانس۔ آکاں نام خوشوٹ تے اسپس ایساں نام بلقیسہ آس۔ دیاں نام ارنگ تے ایساں نام ملالے آس۔

ارنگ خوشوٹ کہ ارو یہ تھکے تانی سالو گو دم، ما تھئی رہ سنگ ہو۔ این پا سوئے کہ معلوم اوں ائی بلہ لکہ پھتیر بچاں۔ "اوں بو دور اتیک مکہ پا معلوم ہوں این چھلاں اکاک گواں۔"

ران ران جھوؤ این تہ ہو سالو گواں سنگ امی دوپہ اکدی رہ کیر۔ پرہ ان تھی پت کہ ہوان یا اوں ان رہ ا نظار تلی۔ خدایاں کار کہ پیرا خوشوٹ مور اسان چور لوکوٹور تے دو لکیٹیر دری۔ گان پوآں نام لشکروٹ، تاس پتاں پوآں نام سمندروٹ، دیاں نام موکوٹ تے نیلوکاں جوبوٹ تے گین بیریاں نام زلیخہ تے لیکاک نام ڈیانہ آس۔

کتیک وخت گاش تے امی جھوؤ بابہ کیر۔ گان پوئیں ایساں نام ڈلیٹ تے سمندروٹیں ایساں نام زرسانگہ آس۔ زرسانگہ شارئی گئے ہمنہ اسوں بوب مور۔ دی بریش آمہ تانی گین اشپو زلیخاں خوڑہ کیر۔ ارنگ کہ شید ہی ان امی لوکوٹور کہ جرگہ تلو اوں ماں تھوں

بوب رہ سنگ آس۔ تہہ مئی ما تہی با تپوس تانی گھین اِشپو دیت۔
 مہوٹو ران کار اینو تہہ تانی لیک اِشپو ما نیلوک پو پرتول کہ دیت
 تہ۔ خار جرگہ گا تے یائے آخرہ یہ بیرے دیت۔ بابہ لا نہ ہوش تے
 اسان شُشر ارنگ مور۔ میہ دو کال گا تھوکو مو اسان بابہ ہو۔
 ڈیانہ نیم شیکہ گیئے تے چیشہ آس کہ کٹو تے بکار حوالہ کیر۔ خار
 شان سہ تہ ائی بیلی پرہ جھیم ریتہ دار باریں اسال آس سہ آئیں
 شینش اوں چھیں کیر سنگ گات تو اپان ما سہ مو گش۔ این چہلہ
 ڈیانہ سوئے کہ ایٹ آس اوں ائی سنگ مئے ییت۔ اے پا کا بیتہ
 پھنیل کرینش ہو سوا اچھلیں اسال۔ میس کہ پا ائی بار با مولازہ
 آس۔ پرتولان مویو مئی بھی این بھاش اوں یہ کتیک باقدر آس اوں
 مکہ سنگ مئی ایس گھٹیت۔ ان تھوکو تانی ییو جھوؤ کہ ارو مکہ
 دی ایس گھٹا۔ خار ایس آس کہ گئی بابہ لا نہ کیش تے اسیں ڈیانہ
 ما تہی ا برے ہی نام ای تسان گلیری تھائے۔

نام بابہ کیر تے تھوکو تہ ڈیانہ ما تہی کہ ا تروٹہ چیئے۔ جیم ریتہ
 آس رہ ڈنڈا تھاشت۔ آخرہ آس جھوؤ کہ پھنئیے۔ ہمان لنگی بسان
 یائے اسان میشین مئیش جیئے۔ مئیش دی کاس کہ دھوؤ کہ نہ
 بھوشیت۔ تھوکو مو اسان میسہ جرگہ تلو ہوں میں ایس پھشادہ۔
 شاشورالہ جرگا کہ این منو اوں جامال اپینہ یا تانی جان گی چودہ۔
 دی دوسہ میس تانی ایس پتہ گا۔ تاتہ اسیں چیشہ کہ نصیات
 وصیات کیر پرہ اسان مویو مئی تہ تہی سنگ باشت۔ تھوکو مو

اساں شاشور لشکروٹ ارو سنگ گی تھکے دم بیماک تھی چو آس
گڑی تلو۔

ائی شیٹہ یائے نیم ایس ارو ائے کناں بو مئیشیں جھیر چراڈ دہ یئی۔
ان جیمہ جرگہ سمائے پرہ اساں جوؤ چراغ تے شرنگ ارو تو دگیراں
اپینہ چو۔ تاتہ چو شاشور سمندروٹ سہ جار بی۔ ڈیانا تہ جا گس
پرہ بلقیسا ای جامال نہ درابائی تن دا سمندروٹاں تھوس پھوٹا تلو۔
تھوکو اساں دی جھوؤ ائی دوسہ اساں دی جا شرنگاں تھوس
پھوٹائے۔ جرگہ شروع ہو۔ جرگا بار زورہ ڈیانہ نی۔ مئیش دھوؤگاں
کار تہ ہو پرہ اکدی کہ شوکوست۔ چراغ تے پرتول تہ بار تیجین ہو
ا خریک تھوس پھوٹاگاں بدال پا مارہ گین۔ ایس رہ تہ لال سات
تھائے اوں اولہ پا چھاں جھوؤ مو بار کڑاش۔ موٹو بی دگیراں مارہ
بدال گی مو تھوس پھوٹائے۔

دی شاری مئیش شیک تے آمہ ڈیانہ جھوؤ کہ پھسئیے۔ ہمان لنگی
بسان یائے تھوکو مو بوبان لارہ اساں ا پو ہو۔ اسوں میم بلقیسا اساں
نام مسافر تھائے۔ پرتول تے چراغ باگوبا آم کہ پن گھنوست۔ تھوکو
مو آمہ پا این صلاح کیر اوں اولہ جامالیں داجینت۔ ا دوس لشکروٹ
تے جو بوٹ بنال تھی وانش چراغ تے پرتولہ اوم کہ پن گین آکدیں
توبیکہ دیت میہ سیچ کہ جامال پرتولیں نیت۔ لشکروٹ تے جو بوٹہ
مانگشور شی دیت تے آم نہ پشوست اوم تنتھی ڈیبی دی پن دہ
وس۔ پرتولی لی دہ والو۔ ا کال سہ کڑی تے مور۔ تاتہ پت اساں دی

جھوٹا شرنگ تے چراغ ارو ایچھاٹ تہ اسوں دو مارجن۔ امی
غریبانانہ اشپو سمان گال چھوری مونہ۔

اتیک مودہ گا اوں ڈیانہ او پرتولیں شیرینڈ گلیری بائیں بی۔ پو پا دش
بآ کالاں ہو۔ ا دوس چراغہ تے شرنگہ چو لشکروٹیں توییکہ دیت تے
مسافروٹ پا تانی پٹیو این توییکہ دیانش تے جار مئی گلیریہ چکار
دیت ارو موٹ تہ تلوت پرہ بویو مو مار۔ او بوب مار منی آس گس۔
چراغ تے شرنگ تہ گا۔ لشکروٹ ای بھاگ رہ مور۔ کتیک ما پت
اسوں میم بلقیسہ پا میر تے آس کہ کن قصہ کیر اوں تو فلانکیاں
پو۔ تھوں بوب چھاں موٹ لشکروٹہ ماروش۔ موٹو تھوں بوباں گٹہ
کیر۔ دی موٹو ا تے ان این صلاح کیر اوں پتکہ تانی لار کہ چوئے۔
ا مرگ ا پیش تھی ہو آک دی پیش تھی۔ آم تانی لار کہ یائے۔
جامالاں جھوٹا توییکہ دا لوکوٹ جو بوٹیں جینگ پھوٹا تلی۔ تاس نا
علاج شال کا تلو۔

ا مہ گاش ڈیانہ چیش تے مسافریں دید ملالے بیلاگ بی۔ تھو کو مو
تانی نوئی مسافریں تے گلیریں ارمان کروئیت۔ تے این چکار
دانشیت اوں مئی تانی ایچ دہ تانی نویو لیش تہ۔ کہ جرگا منات
کیر پرہ نویو کوم نائے مسافر تہ ارو یہ سیچاں مسافر آس۔ دیدہ تہ
ارمان گی گیر کہ لا نہ گیش تے آم جرگا آ شیدال جناز رہ نو۔
تہ پت اسان موٹو سمندروٹ تے موکوٹ اسان پٹیوآں مرگ پتہ
گروشت۔ ا چھاٹ دو توییکہ پا دیت پرہ کسینی نہ شیت۔ خورئی
مسافرہ میہ جرگہ شروع کیر۔ جرگا آخیرہ این فیصلہ کیر اوں شل

جوبوٹ کہ چور گو تے دو ای گائے تے آک گویاگ دادہ۔ جوبوٹ
خوشال ہو تے جرگہ گین۔ تھو کو اسوں روغ ہو۔ خورئی تانی یئی
ڈیانہ تے اشیو گلیری پا گی چو تانی دئیر یئی نیم جامی سہ تے
تسیں بیرے پھٹوئی سہ تانی بوبائ ڈا رہ باس۔ مسافروٹہ میہ گھور
گی مکہ دیت مئی تاس پلینی یائی گو تے گائے ای زکیت مئی
بگیشو۔

موٹو تھہ کن پرو تہ توم منا اوں سنگ کتی ران ا کار آشوں کن
کیش تامہ کتیک مزا کیر۔ سالو گواں شینگ پا لاق ہو۔ پرہ آم ارمان
دہ گیر کہ گا۔ کتیک مرگ تے جوبل ہو۔ کوم ارمان دہ مور۔ کساں
جناز گو کو چونڑالہ گا۔ کن کن جنونہ اکدی نہ لیش۔ کاس رہ بار
کڑا لنگوت۔ اساں جواب تھہ این پتا دہ لاڑا۔

کالامیں حالات

منور اسلام طارق، کالام بازار

میں کالامیں خلق بار لیل زندگی لنگانت۔ میں حالات بار آمو لیل تھی۔ میں خلق کے حکومتیں دیش تھی کئی بامو سہولت نا تھی۔ ماکہ حکومت کئی بامو توجہ نہ دینت۔ حکومت کالام آموئہ بامو تلوت۔ میں چہلہ جانن تھوں یا اخکارہ ہوانت اوں کالام پاکستاناں حصہ بامو نات۔ حکومتاں ماں سہ کئی بامو فکر نات۔ ماں سہ کافر ما پا لال سلوک ہوانت۔

کالاماں ماں سول ہسپتال ناماں تہ سول ہسپتال تھو۔ پرہ خو ڈسپنسری آن برابر پا نات۔ ہسپتال مئی کئی قسمیں سہولت نات۔ علاج معالجئیں کمی تھی۔ ایکسرے میں مشین (پلانٹ) کشکاں زمان تھی پیٹی مئی بند تھی۔ ایکسرے میں مشین پراجیکٹہ (کرے، آئی، ڈی، پی) علاقائیں خلقیں مددیں کیر دیش۔ میں ہسپتالیں مشینری میں چہلیں قیمتی مشینری سیدواں ہسپتال مئی پا نات۔

لیکن افسوس ہوں محکمہ صحتیں غفلتاً وجا تھی لکاؤ روپی میں مشینری باکار بچیل تھی۔ معمولی ٹیسٹیں ترے ایکسرے میں کیر پنج بیش کلومیٹر دور منگور وا بچوگ وانتہ۔ اکٹار مریضان یا زخمیاں پنو پنہ جنون ما تھیر دوانتہ۔ ڈاکٹرین، اپریشناں مانوچ (سرجن)، دناں ڈاکٹر، ایل ایچ وی، نرس ترے ایمبولینس وغیرہ نات۔

پاکستاناں مچوگ صدر فاروق لغاری اَ ہسپتالیں کیر دَاش لکھ رُوپئی
دیش۔ محکمہ صحت والاَ دس لکھ روپئی تھی صرف اَ خراب
جنریٹر گی دی پانس بضم کیر۔ موں مشران مئی یا کالامی مئی
اینچھلاں اَ مانوچ ناتھو اوں سہ تانی حقیں تپوس کرئی۔

کالامیں خلقیں کیر پوگاں پاک او پا میلاؤ نہ ہوانت۔ مہ پوگاں او پا
نہ لانت۔ اسپوجا بار دُور دُور تھی کوری دہ او گھٹینت۔ بمن مئی
اسپوجا رہ بار سخت تکلیف لگنت۔ کالامہ دَاش، با فٹ بیم وانت۔
موں اسپوجا پشیلینت۔ کرپٹین، بیم مئی پورین بار خوئیری زیری دہ
ترے تکلیف دہ ترے مصیبت دہ او گیانت۔ بمن مئی اسپوجا تہ چھور
میشال پا شیٹائی بار کہ نہ نکباں۔

ملاکنڈیں یعنی واپڈائیں بجلئی صرف کالامان بازارائے تھی۔ دی نئیر
نئیراں علاقاً (لام) یعنی جلدید، یاجگل، جائیلنٹر، لال ترے دی دی
لام بجلئی ما محروم تھو۔ ترقی آل این دور مئی پا موں خلق ڈیوا ترے
لاٹیناں جالوگ رہ مجبور تھو۔

کالامان روڈونہ تہ تھہ پشنت۔ بارہ بھاگہ کندا کندا تھو۔ یا ٹپ ٹپ
پتہ گان گان کندا تھو۔ این تہ موں روڈیں حالات تھی۔ دی دی
روڈونہ یعنی لام لامان روڈونہ آس ما پا لال تھو۔ اَ کلومیٹریں مزال
گاڑے پنجا میلٹ مئی کرینت۔ کالامان سوآ روڈونہ دمگ زمانیں
ڈھنگیل آیدیاں چھلہ اخکارہ ہوانت۔

تعلیمان میدان مئی کالام بار آمو پت تھو۔ کالام مئی تعلیم آٹ مئی
لوناں برابر تھو۔ آک تہ مہ سبق سہ شوق نہ ساتن، تعلیمیں دیش کہ

مُوں خلقیں بُوب نات۔ سبقیں دیش کہ کی توجہ نہ دیانت۔ نہ ای
 مُوں خلق تانی لوکوٹور تے لکیٹیر کہ تے تانی جوؤ کہ بُوب نہ
 گرت۔ اولہ تہ کمی سباق نہ منت۔ کہ کم منن پا تو ییو بوب ما
 مجبور ہو منن۔ سکول پھر چو تاتہ یا شوق سہ سباق نہ منن۔ نہ ای
 اُستازان تام کہ بُوب گرت۔

لوکوٹور سکول تھی یا بستہ ایشپارن۔ سارہ کشکاں کٹ تھی بستہ
 گری ان ہسہ تے ملاں لٹور کوچور شا سکول پھر بچنت۔ لیکن
 سبقیں کہ ٹوپ تے نینیشی معلوم نہ ہوئینت۔ ییو بوب تیوس آمو نہ
 گرت کو تہ سکولہ کیں سباق منی۔ تعلیم بار آمو ران شئی۔ تعلیم
 حاصل گروگیں مطالب این نہ اُون تہ تانی بچیان سکول پھر یا
 جمیت پھر لاڑا باغام بھیآ تہ۔ ماکہ پکار اُون مہ سکول پھر چو
 استازان سہ میلاؤ ہوئے۔ استازان سہ رابطہ سیتی۔ استازان ما تیوس

گری اُون مُوں لوکوٹور سکول پھرین؟ نہ یین؟ سباق منن نہ منن؟
 کون مُوں لوکوٹور سکول تھی یائے تہ۔ گیل تے نماز ما پت تام ما
 سکولہ منیل سباق لنگا یا زوتا باں۔ تام ما تیوس کرا اُون تہ آج
 سکولہ کیں سباق منیت۔ کہ چری تہ سباق منیت تہ تام کہ میچ
 کہ یعنی دی سباق منا۔ لوفری کہ کھوش گرو کہ مُو چھورا۔

ییو بوب سہ کئی احساس ہامو نات۔ پنجیم جمیتائے لوکوٹور تانی
 ناماں چٹوگ نہ جاناں۔ ییو بوب کہ پکار اُون تانی لوکوٹورہ نظار
 ساتی۔ لیکن مُوں کوستینی مئی کی فکر نات بارہ ہامو سادہ تے
 بگیشال خلق تہو۔ سکول تھی لوکوٹور یائے تہ تام شا ثم کراں، کٹو

چاراں۔ نمازیں تے سبقیں لاٹ نہ گراں۔ آک تہ حکومت موں علاقاً کہ بوب آمو نہ کرینت۔ دی موں خلقیں این حال تھی۔ کاس مئی این صلاحیت ناتھو تانی حقیں تپوس کرئی تہ۔ کہ ما مئی این صلاحیت پیش تہ کمی موں حاق تُو نہ گر بانس۔ نہ ای موں این حال ہوئینس۔ ماکہ پکاراں اُون مہ سوا کوستینی ا مُوٹی ہو تئی تانی علاقیں ترقییں کیر ملی کوشش کری ہو موں وطن ترقی کرئی۔

مُون خلق ترقی کا میچ ہوئے۔ کہ چری مہ تانی لیل تے بلیم جانی تہ، تانی علاقان مفاد جانو تہ، دی علاقان چہلہ مُون علاقہ پا ترقی کرئی۔ حکومتاں بارہ محکماً مئی مُون علاقان مانوچ ہوئے۔ دی دی علاقان بار کُوخا مئی نوم نوم داس داس افسران ہواں۔ لیکن مُون ثابت کالام مئی ا افسار پا نات۔ ماکہ پکاراں اُون مہ تعلیمیں دیش کہ توجہ دی۔

حضور (ص) آن حدیث شریف تھو اوں بارہ مسلمان ایسو میش رہ تعلیم حاصل کروگ فرض تھو۔ تعلیم یافتہ مانوچ تانی لیل تے بلیم جاناں، رین او لیل مئی تمیز گریاں۔ ماکہ پکاراں اوں تانی لوکوٹور، لکٹییر سنا تعلیم حاصل کرائے۔ لکٹییریں تعلیمیں دیش کہ پا بوب کروگ پکاراں۔ لکٹییراں پا مہا رہ حاق تھو۔ ماں ما تسوں پا تپوس ہوئینت۔ تعلیم یافتہ اسپوجا تانی اولادیں رین تربیت کریں۔ اینیں کیر اُون معصومانان زیات واسطہ اسپوجا سہ ہواں۔ کہ مہ تانی لکٹییر سنا تعلیم حاصل کرائے تہ ان مئی مُون آئندہ نسلان فائیدہ تھو۔

ثابت کالامان تحصیل مئی لکیٹیراں صرف ا مدل سکول تھو۔ سوآ
 اُستیز بھنائیں تھی۔ تام موں بچیان کہ صحیح بوب پا نہ گرینت۔
 استیز اکثر غیر حاضر وینتھ۔ ما مئی ا دیر یا تئی حاضری ماضری سنا
 واپس بچینت۔ کومی تپساں نات۔ کہ چری لکیٹیریں تعلیمیں دیش
 کہ توجہ دیت تہ آئندہ نسل مئی سوآ اُستیز موں تانی علاقیں بوئے۔
 کون موں علاقیں اُستیزان ہی تہ تام موں بچیان کہ رین بوب کرئی۔
 تے رین تربیات کرئی۔ کہ چری مہ تعلیم حاصل نہ کیر تہ مہ تانی
 حقیں تپوس نہ گرباں۔ تھا کہ تہ ران کہ معلوم تھو اوں حکومات موں
 علاقاً کہ کئی بوب نہ گرینت۔ کئی ترقیاتی کار نہ گرینت۔
 کوکونیل، بیوں، کارگلو آن لام مئی پنج شو کالہ میج حکومیتہ
 سکول چات۔ تم تھی سکول آجوک دوسائے بند تھو۔ امی سکولونہ
 مئی استازان نات۔ کوکونیل، بیوں تے کارگلوآن لام لوکوٹور تانی
 لامہ سکول چھیری تئی دور دور دی دی سکولونہ پھر سبقیں کیر
 بچنت۔ تم تھی معصومان رہ کتیک تکلیف لنگنت۔ معصومان شیدلہ
 ڈک ڈک گمنت۔ پیم مئی پورن دو دو لا لا کلومیٹر پیدل مزال کا
 سکول پھر بچنت۔

کہ ما مئی احساس بوش تہ مہ تانی حقیں تپوس گرباش تہ مہ بچہ
 یانیں تے مو ای حال نہ ہوش۔ اٹھائی کشکون امی سکولونہ کھولا
 بوش۔ اس ما علاوہ دی دی علاقاً مئی اکثر سکولونہ بند تھو۔ ما کہ
 پکار اوں ا منظم تنظیم چائے۔ تنظیمان شکل مئی تانی علاقیں حقیں
 کیر منڈہ ترڑہ گری۔ کالامان تحصیل مئی لکیٹیراں دشیم جمیتاں

سکول نات۔ اینیں کیر موں بچیان شوئیم ستیم ما پھر کہ یا میچ کہ سکول نہ من بانت۔ موں علاقاً مئی لکیٹییراں ہائی سکول ہوش تہ موں ایشوؤ تعلیم ما کا محروم دھرش۔

حکومت موں علاقاً سہ دئیر بیاں سلوک گرنت۔ ا حکومتہ پا موں علاقیں دیش کہ توجہ نہ دیتھ۔ کئی ا ٹار پا موں دیش کہ نہ دیت۔ بارہ حکومت پشاری گرنت۔ افسران ما کہ لیل نظر دہ بیرن۔ مہ تام کہ انساناں بچئی پا اخکارہ نہ ہوانت۔

یا اوں مہ سوآ کوستینی ا موٹی ہوئے۔ آگ دی سہ دی ضد تے بغض چھیری۔ تانی تے تانی علاقان مفادیں کیر ا موٹی ہوئے۔ تعلیمیں دیش کہ توجہ دی۔ کم ہامو علاقیں ترقییں دیش کہ توجہ گروشات تہ ما کہ پکار اوں تسیں تانی دسائی مداد گری۔ بارہ قسماں تعاون گری۔

مو خلقیں تھی زور قوات تے زور ختم بیت۔ میچوک مزہ نات۔ بارہ مانوچ ملیک تے مشر تھو۔ اکدیآں جولاک کہ کن نہ تھان۔ بارہ مانوشیں این کوشش تھی اوں یہ ملیک تے مشر ہوش تہ۔ مکہ کن ملیک منوش تہ۔ بارہ دوس جرگا وانتھ۔ دوس دوساں جرگاں باوجود ا مسلہ پا ایتھائی حل نہ ہوت۔ دوساں پیش جرگا وانتھ۔ لیکن کئی فائیدہ نہ نکانت۔

میچ موں خلقالاں بار گان رعب تے دبدبہ ہوانش۔ ہنائیں خلق ما ما ہینش۔ بلکہ حکومت پا ما ما ہینش۔ اینیں کیر اوں موں اتفاق آس۔ میچ جرگا مئی مشرانہ کہ فیصلہ کیش تہ سوآ خلق تھی فیصلہ

ره متفق وانش۔ آجکل باره شيٽ مئي داش داش بيش بيش مشران تھو۔ باراک آک دی ما ميچ بوگيں کوشش يا ڏمين مئي تھو۔ مہ مشر کہ مشر نہ منن۔ اين وجا تھي مہ دوس پہ دوس تبائين ديش کہ روان تھو۔ با اتفيقيات وجا تھي موم نام و نشان چهار بوگ ره تھو۔ آجکل موم کوستيني کم گان خاره پا حساب نہ کرن۔ اينچھلاں وخت يئي اوں ما کہ کم کچرين ايچ ده پا نہ بيرئي۔ کالاميس ڏهرين پا مہ ئيري لس۔ ماکہ کئي بامو نہ ڏهروت۔ رين رين قيمتي قيمتي دهرين موم تهير تھي نيکيس۔ موم خلق موٽو بان دوا کہ دهروت۔ مہ ديال بوٽله تمتهي خلقيں پليٽونه دوان ترے ميزونه پاک گرتھ۔

کہ مہ اپان نہ پويانو ته اينچھلاں وخت يئي اوں ما سنا کم بان پا نہ ڏھوآں۔ نہ اي موم کم ڏوڪيديري کہ چھورئي۔ موم تتهي زيٽ بهيد چهار بيت۔ ائي تسون مرضي اوں ما سہ کھيول سلوک گرنش ته۔ بناياں خلقاں عام تاثر ترے سوچ اين تھو اوں مہ کوستيني جٽ، انيٽري ترے شري خلق تھو۔ ائي حقيقات پا۔ ان مئي کئي شاڪ نات۔ موم تعليم ناتھ۔ مہ تاني ليل ترے بليم نہ جانن۔ دوست او دشمن مئي فرق نہ گرنٽ۔

آ وخت اينچھلاں پا روان تھو مو کم کالامہ پا نہ چھورئي۔ وجہ اينون مہ تاني رين رين ڏرين ئيري ڏھيره کھا لھس۔ کالام مئي مو کئي نہ ڏھرو۔ سوا دهرين بهنايس خلقه گھين۔ بوٽل ترے دڪان سوا بهناياں خلقاں تھو۔ کاروبار سوا تسون تهير مئي تھو۔ پنج بيش روپي

مئی صرف اُ روپائی کالامہ ڈھرنت۔ سہ پا تھی خلق کہ ہوں تسوں
 کاروبار ہو تہ۔ باقی آک کم پنج پیش روپی امی بناییں خلق سَمٹی
 نئنت۔

اکثار خلق منت اوں کالامیہ ترقی کیر۔ مہ کھیل ترقی کیت؟ مہ تہ
 تانی رین رین قیمتی قیمتی ڈھرن ٹیری ڈھیرہ کھا لہس۔ ما سہ
 کناں ڈھرو۔ ائی کھیل ترقی اوں مہ دی خلق کہ کوموچنت۔ موں
 کئی حیثیات نہ دھرت۔ تانڑہ تحصیل مئی پا باری خلقیں چلینت۔
 کالاماں سوا کنٹرول باری خلقیں تھیر مئی تھو۔ مہ خوآر و زار
 گیرن۔ ما کہ کم کچریں ایچ دہ پا نہ بیرن۔ او ماں کوستینی جوؤ
 چونجا۔ مہ تباہی این دیش کہ روان تھو۔ کہ موٹو پا مہ شید نہ لیت
 تہ، مہ گا تے یائے، دنائے مئی موں کوستینیاں نام و نشان پا نہ
 ڈھری۔ یا اوں دی ڈھرن نہ ٹیری۔ کیں اشته مہ لیاریت تہ آس رہ
 مہ صبر کری۔ نہ تے موں آئندہ نسل ما کہ خیرے کری۔ ما کہ سباق
 گھنوگ پکار۔

بارائے تھی خلق یا موں کالامہ کاروبار کرت۔ مہ تھوس پھلیکی
 کھوش کرت۔ یا اوں محنات کری۔ اپان جینی۔ مہ آلو، ٹیر، گوپی
 تے دی سبزی ٹیری تم تھی پانس ڈھیرہ کھانت۔ ہارہ مانوش شاری
 دو پیش لہ پیش زر روپی گھی تساں اپانکہ پاش کرت۔ تھی
 پانساں آٹ تے چئی تے گر گینن۔

ہمنہ سات آج ما کھر پھنا کھانت۔ ثابت ہمان باکار بھیال ہوانت۔
 کھا کہ مہ لم منوت۔ دی کی محنات مزدیری نہ کرت۔ آلوں تے

ٹیپراں انتظار مئی ہوا۔ ا شاری تے دی شاری کوٹھارنت۔ ائی پا کہ جنون آ؟ موی این جنون تے زندگی کئی جنون آمو نہ۔

اولاں جولاک تہ اینوں امی پانس دہ ماکہ کشکہ کاروبار گروگ پکار۔ دیام اینوں تھوس پھلیکی کھوش گروگ ما دی باس کری۔ بازائے لاج تے شرم چھیری۔ کالام مئی امی بنایاں خلقاں چھلہ محنات تے مزدیری گروگ پکار۔ دی خلق یا موی علاقاً مئی محنات مزدیری گرت۔ مہ ای تھوس پھلیکی گرت۔

محنات تے مزدیری پیغمبرانہ نہ کیتا؟ ان مئی کئی لاج تے شرم نات۔ حق حلال رزق گھٹوگ سنت۔ مہ محنات گروشات تہ مہ کاس کہ محتاج نہ ہوا۔ دکانداران ما نیسیا سودہ نیانت تے کھانت۔ شاری دکاندار ڈبل پانس وصول گرت۔ ٹی اینوں ثابت ہمان مہ شیٹہ بھئی کھر پھنا کھانت۔ باکار بھیال ہوا۔ ماکہ پکار اوں مہ ہمنہ شیٹائے بار کہ نکھی پنجاب، سندھ، بلوچستان مئی محنات مزدیری کری۔ بارہ شیٹہ چور پنج مانوش ہوا۔ ا مانوش دو شیٹہ چھیری دی سوآ لاہور، کراچی پھر محنت مزدیری این کیر بچوگ پکار۔

کہ مہ تانی این فضول شرم تے لاج چھار کیر تہ مہ تھوکو مو کامیاب ہوا۔ آخر مئی یہ دگیراں این جولاک گرت اوں یا ہوں مہ سوآ موٹی ہوئی۔ آک دی سہ بغض تے ضد چھیری۔ سوآ ملی تانی علاقیں ترقی این کیر کوشش کری۔ دی سوئے ما اہم جولاک اینوں

بأر حالت مئی تانی بچیان شا تعلیم حاصل کرا۔ خدائے پاک مٓوں
اتفاق نصیب کرئی۔ مٓوں پکٓور اُکدی کہ صفا کرئی۔
آمین، تُمّ آمین

لون

مجيب الرحمن، شہو، کالام

میچوک زمانہ ا باچہ آس۔ تتھی باچاں لہ لوکوٹور آس۔ ا دوس سہ تانی لوکوٹور کہ ارو دربار مئی یا۔ تساں لوکوٹور یائے ترے سہ تانی گھان پو کہ ارو تو مئی رہ کتیک میان تھو؟ سہ ارو یہ تھی رہ اتیک میان تھو، کتیک یہ دنائیں مال دولت رہ میان تھو تہ۔ دوپام پو کہ ارو تو مئی راکہ کتیک میان تھو؟ سہ ارو یہ تھی راکہ اتیک میان تھو اوں کتیک یہ مٹھائی، گڑ، چینی راکہ میان تھو تہ۔ باچا تانی سوئے ما لوک پو ما تپوس کیر ارو تو مئی راکہ کتیک میان تھو؟ سہ ارو یہ تھی راکہ اتیک میان تھو اوں کتیک یہ لون راکہ میان تھو تہ۔ لوناں نام بوجی سہ ارو ماں این پو گھی چو مارا۔

فوجیانہ آس گھی گا۔ ائی بار ران پو آس۔ فوجیانہ آس راکہ رحم کیر۔ آم آس کہ ارو تانی پاریں گڑی ما کہ دہ۔ مہ ناچیر کا این پاریں رات سائے۔ آس گھی چو باچا کہ دی۔ پرہ تُو دِگیر این وطن کہ مو وو۔ این پو دا دی ا وطن مئی نیکس۔ تتھی وطنناں باچہ مورس۔

این پو گا۔ تتھی خلقاں این رواج آس اوں تتھی باچیں ا چرور آس۔ آس چھورنش ائی چو کساں تھوس راکہ بہیش ترے سہ باچہ ہوانش۔ اتھاں باچہ مور ترے اسپس تتھی چرور چھوری سہ این پوآں تھوس راکہ بہیش۔ تتھی خلق ارو مہ آس باچہ نہ گراں کیکوں ائی مسافر

تھو۔ دی دوسہ دگیراں این چرور چھوری سہ یا این پوآں تھوس را کہ
بہیش۔ خلقہ دگیراں آس نہ منو۔

ٹی دوسہ دگیراں این چرور چھوری تے سہ یا این پوآں تھوس را کہ
بہیش۔ بس این پو این وطنیاں باچہ ہو۔ کتیک ٹیمہ بعد ان تانی بوب
باچا کہ دعوت دیت۔ تام یائے۔ ان تام کہ ہار قسیمان ٹوکاں
پاچائے۔ پرہ آک وا پا لون نہ تلو۔ باچہ آس کہ ارو تھوں وطنہ لون
ناتا؟ ارو اصل مئی موں وطنہ لون ہار تھو پرہ تئی لونیں کیر تانی ا
پو نہ ماروشا؟ این باچا کہ پتہ سنت اوں ائی ماں تھی پو تھو۔ اں
آس ما ہار معافی دئیے تے ائی ہار شرم جین۔

ڏالڻي

مجبب الرحمن، شهو، كالام

ا علاقا مئى ا غريب روزانه مس گشي تانى گزاره گرنش. ا دوس باره مسين گيس تے پکور مئى سوچ کير اوڻ امى مس مئى بازار پهر نو تو تے مکه زيات پانس ميلا نه هوآڻ. ران جولانگ اينون يه آس اين باگان مالدار که تحفه گهي چو احسان گرم.

اتفاق سه تههي باگان مالدار کيش کاس که دعوت ديش. اين ميشه اراده کير اوڻ اين مئخ اين مالدار که گهي چو بار انعام حاصل گرم. مالداران دران ره ا خوکيدار بيال آش. خوکيداره آس شيکه لانگوگين کير منع کير. خوکيداره منو اوڻ يه تههي ا شرط ده شيکه چهورنت اوڻ تئى که تحفه گهيات تاس اڙ مکه پا دئى.

اين ميشه بار مجبور هو تئى اڙ تسان خوکيدار که ديت. سه بار خوش بو. ارو مالدار شيٽ شى تهو اڙ تاس که ده. ان آس لانگا مالدار که ديت. مالدار بار خوشال بو تے آس که باره انعام ديت. ائى بار غريب آش تهو کو بار خوشال بو. مالداره اسان شكريه ادا کا آس رخصات کير. سه تانى لاره چو بار خوشال بو.

لاال يار

مجبب الرّحمن؁ شهبو؁ كالام

ا علاقا مئى ذو ياران آش- ا دوس تام بار دُور سفره روان بُو- امه
آكدى سه فيصله كيش- ارو مصيبتا وخت مئى اكدئى مداد كرى-
پنه ام ا زنگل مئى نكاس تره بار وخت سفر كير- امه يا ا لو تو دم
كير-

اچانك زنگل تهى ا ايچ نكس؁ سه بار بوشاگ بوش- اسان يار داؤو
چو ا تم ره اوكس- ائى بار پريشان آش- ارو موٹو مئى كهائى- اسان
دماغ مئى يائى ارو ايچ مرال مانوچ نه كهان- توکو ان شينش بند كا
درينه نين گا- ايچ اسان سئى ته يائى- ايچان يقين يائى او ائى مرال
تُهو- تن تهوكو اس چهيرى گا-

اسان يار لو تهى واس تره اسان يار اس كه ارو "منا ايچه چهان كن
وا كنان منو؟" ان جواب ديت ارو "صرف اين منو ارو لاال يار سه
كوئى سيت ويلي مو كر"-

نتيجه:- يار تهى او كساته مصيبت مئى پكار يائى ته-

باچاڻ پو

جلال الدين، كهوگونيل، كالام

ا باچه آشو۔ تسان ا پو آش۔ ا دوس سه باچاڻ فوج سه ناچيره زنگل شى روان ٻو۔ تام بار بده گا۔ زنگلاڻ ميه ميدان يائڙ تڙ باچاڻ پوا منو "او فوج آج مه سواڻ اين ميدان مئي باس گرت"۔ فوج مه اوڻ خداياں خاطر گر، اين ميدان تهو خطرناڪ مه ان مئي باس نه گرت۔ باچاڻ پوا منو اوڻ کان ا فوجي اين ميدان تهى پهڻكو تسان خار ناتهو۔

آم تهوڪو سواڻ اين ميدان مئي باس گروڪه تيار ٻو۔ رات بهى تڙ تن مئي باچاڻ پوا منو "او فوج تهه سواڻ نين چو به تهوڻ سوئيڻ خوكيديري گرم"۔ تن مئي آمه منو باچاڻ پو ٽيڪ تهو تو موڻ خوكيديري گر۔ آم سواڻ نين گاش باچاڻ پو اي چونجال آش۔ تن مئي زنگل تهى آواز ٻو۔ او باچاڻ پو تو ماڻ زنگلاڻ يار هوانتا؟ دوئيم دير آواز ٻو باچاڻ پو غله هو۔ ٽي دير آواز هو۔ تن مئي باچاڻ پوا منو او هوانت۔ تن بيڪي ٿار ديت زنگل تهى ا شازده وس۔ شازدا وئي باچاڻ پو كه منو تو نين چو بهه چهيس خوكيديري گرت۔ باچاڻ پوا منو ٽيڪ ائي نين گا۔ اين شازدا آس كه منو تو چو امي فوج كه من۔ تهه واپس چو مهه بچنت۔ به تڙ ماڻ زنگلاڻ يار تهو۔

آم لنگي گا۔ تن مئي باچاڻ پو ساله گا ان ا بيرے ليچ۔ بيرے پشى ائي آس ره ميان ٻو۔ ان يا يار كه منو ارو به زنگلاڻ باچيس بيرے ره

میان بُوت۔ اُس مکہ گُٹ۔ ائی ارو تو چو باچیں باغ پھر چکر دَا
 اُوک۔ پرہ رکہ ٹار مُو دہ۔ ان چو چکر دَا رکہ ٹار دیت۔ باچیں
 بیرے رتہ آس۔ ان پشی ڈاران مئی چھور بُو۔ پتکہ ائی گھور رہ
 ایکھی یار کہ یائے۔ یار ارو مئی تھکہ نہ منوش آ رکہ ٹار مُودہ۔ تئی
 دیت موٹو مئی کناں منو تن رہ عمال کر۔ ائی ارو خہ۔

آمہ ا دوس باچا کہ گیلیں دعوات دیت۔ پرہ آمہ تانی لار تھی باچاں
 لارائے چھوچ بسرو۔ باچہ حاران بُو۔ یا خدائے آم مئی ما رتاں
 باچہان تھو۔ این باچا وزیر کہ منو یہ آم مئی آگ کہ تانی بیرے
 دئینت۔ وزیرہ منو باچہ تُو اپان ما لُونئی مُو چا۔ تو اتوشی صبر کر۔ ا
 دوس باچا آم کہ گیل کیر۔

باچا تانی بنگلاں مُوکاموک پھر چھوچ بسرو۔ آم واس آم وئی گھورہ
 سمان قالین پھر لنگو۔ باچہ ارو الا تھہ قالین خراب کیر۔ آم یا
 کرسی رہ بہاش آم کہ گیل دیت۔ آمہ اکاک بوک دَا اسیں گیل
 چھیری ڈاوو۔ باچا وزیر کہ منو یہ تانی بیرے آس کہ دئینت۔ آمہ باد
 باچہ بار تانگ بو باچا اسوں غولی کا تانی بیرے باچاں پو کہ دیت۔
 باچاں پوا بار خوشیلی سہ تانی باوہ کیر۔ ا دوس زنگلاں یارہ آس
 کہ منو باچاں پو مئی تھئی سہ با کال گرو تئی مئی ما این تپوس پا
 نہ کیر کو تو انسان آ یا تو پیرا کو کناں؟ موٹو ای مئی پتہ ین تہ تے
 یہ تھکہ تانی ٹھکانہ پشام۔ این منی ائی غاپ بُو۔ اسان غاپ ہوگ
 سہ باچاں پو لُونئی بُو۔

سہ اسیں طلب مئی نیکس۔ ائی گیر گیرو بآر وخت اسان گیروگ
 مئی گا۔ ائی این گیروگ گیروگ مئی یا آخر ائی یا فقیر سہ میلا
 ہو۔ فقیر سجداً بچال آس۔ ائی پا یا آس پتہ سجداً گا۔ فقیرہ سلام
 گیرا آس پتہ ٹار دیت۔ باچاں پو کہ ارو ران زوان چھیں کہ خدمات؟
 ان منو فقیر یہ زنگلاں یار پتہ بچنت۔ سہ مئی ما جہار ہوت۔ فقیر
 ارو او باچاں پو ٹو ٹھو لوتی۔ سہ زنگلاں یار نہ سہ زنگلاں پیر آس۔
 سہ تھئی سہ باوہ کرینش۔ تئی باچیں بیرے سہ باوہ کیر سہ تھئی
 چھیری ڈاوی۔ موٹو ای تو چو یہ تھکہ لہ شئی دینت۔ آک بٹول،
 آک کاٹیر تے آک ای پانٹی۔ اولہ تھئی ٹال رہ اوکالی ٹو پانٹی سنا۔
 پتائے تھئی کرا وا والئی ٹو کاٹیر گھین۔ آس ما باد تھئی کتریں باغ
 شی تلی تو تھو کو بٹول آئیں مئی تھہ۔ تو اینچھلاں چھال کر
 خدایاں امر سہ ہار مشکل آسان ہوئے۔

تو چو چھاں زنگلاں یار تھئی کوٹھارنت۔ ائی دا باچاں لار کہ
 گات۔ باچا آس کہ منو ران زوان کہ خدمات۔ ائی ارو ماں یار سہ
 مئی میلا کر یہ تسیں کیر یات۔ باچہ ارو کہ کنت ران زوان اپان
 ختم کا تئی۔ باچاں پو ارو نہ باچہ یہ ہار جوڑہ تاس سہ میلا ہوانت۔
 باچہ ارو اوک ٹال رہ ائی اوکاست۔ باچا ٹال چھورو ٹال مشرق تھی
 دا مغرب کہ اوکس۔ باچاں پو جن درو۔

باچہ پو کہ ارو وو ڈالداں کرا وا۔ ائی وس کراوا۔ کراں ٹوشی انگار
 دیت چرہ ٹار تھی۔ سار ہو گرو یار جن تھو۔ لی دوسہ آس کہ ارو
 موٹو چو باغ شی تانی یار باتا۔ ائی چو باغ شی لنگو۔ کنڑ آتہ ٹوٹا

ٲوٲا ٲوانٲ۔ ان باٲا نه لا ٲا ٲو۔ ان اس كه آواز كير۔ او باچا ٲو
يه بيماك ٲهي مني ائي نيكييس۔ ام ٲويه اكدى بهٲو۔ ام دا باچا كه
يائے۔ باچه ارو چو باچا ٲو مئي ٲاني بيرے ٲهكه ٲيت۔
ان اس گهي دا ٲاني ٲي ايس كه يائے۔ ٲي ايس ٲا گهي دا بوب
كه يائے۔ بوب بار خوشال ٲو۔ سٲا كاله باد ان ٲاني بوب لد۔ زنگليي
ٲير زنگليي ايس ٲنج كاله باد ليد۔ زنگليي ٲير سه ٲا باوه كير۔ ٲرے
باچيي بيرے سه ٲا باوه كير۔

نیم نصیات

عنایت الرحمن، اوشو، کالام

خیرلے کیٹ مئی لوآن توآ لیکہ بچال بانزہ دیونش۔ بریشان دوس
آشو، سمسو سمسو بالہ دئینش۔ پشیر ایچ، چہنجال کوچر، گریوان
می ادال بدال ٹیک، جنگوچ دوسہ خیرلے آج تانی بانز مے کہ نیم
نیم ہار گیونش۔

بار آمو رین ہار گیامے آس کہ بار آمو مزہ یاگ۔ خیرلوآن تانی نام
خیرالحسن آشو، پرہ خو لام مئی خیرلو راکہ مشہور آش۔ اچوٹ
سات بعد اسیں تھیر تی بانز چہورو۔ ایچ پیٹی۔ چہیاں توآ سمسو
سمسو بریشان بالہ اسیں سوا حواس نین مے چہار کیر۔ خیرلے بارہ
وخت مو نینیں دنائے می آشو تے کہ بیال شانہ چہب دہ اٹھت۔ ان
تانی ایچ گرموٹی۔ ہنکہ پھرکہ پیرو۔ سیر کھنہ اوڑاک ہوکہ ڈو گھنٹا
دروش۔ خیرلیہ شیشار شیشار بانز رات کا تانی بستہ وا تلی کیٹ
تھی ڈمین کیر۔

کون لار یائے تے تن تھی باد سہ سمسو سمسو تلوشوت۔ اتان وختا
اساں ہیر می آمو کہ سکولیں بید آشی۔ سہ آج سکول تھی ڈیوی
کیٹ می چھٹیاں انتظار مے بانزہ دیونش۔ تن مے آسکہ نین یا ڈیگیر
ہو۔

دی مومکہ تسوں ٹاپ ہوگال مزدور بویاں روش یادہ یونش۔ خیرلو آن
بویاں نام شاہ زمان آشو۔ تانی لامان ا غریب مزدور آشو۔ تانی سوا

دوسیں مزدوری تی ثابت لار سنبال ساتونش۔ این مودا اسیں مزدیری
نہ ہونیش۔

غریب مزدور شاہ زمان کہ آ مُوکہ تانی مزدیرئیں غام آشی۔ دی مُوکہ
خیرلیاں ہار دوس سکول تھی ڈاووگاں فکیرہ آس غمژن کیش۔ میچ
کون پا خیرلے سکول تھی ڈاؤوش تے اتیک بہید تأس سہ نہ ہونیش
پرہ خو آج سہ تانی بار زیاد غافلتاں وجاّ دہ بیال آشو۔

لام کہ پھشوگ مے آس کہ سکولان استاز تے بویاں شکل موکاموک
ہو۔ اسان ہیر می لکہ ہومال ییگ۔ اتان وختہ اسان ہیر نہ پا دیونش
تہ تانی بوب کہ تے استاد کہ ہیک دیونش۔ خیرلے این قسیمان
سوچونہ می آشو۔ اکبرہ دور تی اسان ملیشان کوچر تے تھیر مے
بستہ لیش تے ڈمین کا یا اسان مٹہ گشی آس کہ پاگور دا منو۔ تو
آج دگیریاں سکول پھر نہ گاشا؟ یہ موٹو آمو تون بوب کہ منم۔

اکبر خیرلو آن سکولان تے جمیتان سیت آس۔ اکبرہ خیرلو آن مٹہ
گشی تسوں لار کہ نُو۔ لارہ ہندمو خیرلو آن بوب اڑ دوسیں مزدیری
تھی سجنہ یا شان رہ لیکہ بچال آس۔ اکبرہ اسوں بوب کہ سوا
جولاگ کا اپینہ لار تی نکئی گا۔

خیرلو این یئی اتھاں وختا شو پاجینش۔ تن پا خیرلے تھیرہ گشی
دوآمو شان رہ باش۔ اسوں غریب بوب پا ایتی شان رہ باش۔ خیرلی
راکہ اتھاں وخت لکہ قیامت لنگونش۔ ان تانی دوآ ہوخیار ایچ دہ
ہلیگال ہلیگال بوب کہ چٹائے۔ بویاں مُوکہ ان آج رانگ تازہ لیش۔
اسان ہیر تی بید ڈاوونشیت۔ اوچوٹ ساتھ میچ ائی تانی بوب کہ

ہیک دیونش تہ۔ موٹو بویاں مہربان موکہ شرم جوش۔ آسکہ سوا دنائے مے تانی بوب تے سکولاں استاد بار زیاد آمو بکھار آشو۔ پرہ خو آسکہ تانی سوا سوچ تے یقین وہم معلوم ہُو۔

اسوں بوبہ اساں نفسیات کہ پیری آج ا نام طریقہ اسیں کیر گڑو تے بار آمو شفقت دہ منو۔ خیرالحسن تو کساں پو؟ شاہ زماناں جولاک مے ان نرمی لیش تے اولوک دیر تانی بویں آئیں دہ تانی پورہ نام بوجی فطری خوشال ہُو۔ ان پا تانی بوب کہ ڈاڈہ جواب دیت یہ چھاں پو۔ شاہ زمانہ دویم سوال کیر۔ چھاں کوچر، بوٹان، تے کتابونہ تکہ کوم گھینونت؟ این ا دیر پا خیرالحسن تانی بویاں جولاک دہ نہ بیو۔ تانی بوب کہ بار آمو شوک دہ جواب دیت۔ ماں کوچر، کتابونہ، بوٹان، تو تانی مزدیریاں پانس دہ گھینونت۔

شاہ زمانہ، خیرالحسناں این جولاک مے احساسیں ماک لیج۔ اساں نفسیاتاں جوڑہ شاہ زمانہ دی ا تیوس کیر۔ چھاں امی کوچر، بوٹان، تے لاراں سوا خرچہ یہ کاں باگ تھی پورہ کرنٹ؟ تے کیکے پورہ کرنٹ؟ بویاں این سوال کروگ مے خیرالحسناں خیال تانی بویاں مزدیریاں کوچر کہ تے بریشاں این دوس مے بوٹان کہ خیال ہُو۔ خیال بو پرہ خو ٹانگہ شگال بوٹان کہ۔۔۔۔۔ خیرلیں ایچ تی دو گان گان اسون ٹیبی چھورو۔ این مامے اسوں یہ آس احساساں درباب تی ڈوب ہوگال گڑو تے پتکہ احساساں درباب وا ڈوب کا تلو۔ اسون یہ آس کہ منو۔ او ماں ران پو۔ کیٹ زناوراں باگ تھو۔ تن مے انساناں دشمنان آشاں۔ تئی کہ ناکہ، لڑمہ چیکے ماروش تہ مہ تئی ما

شید پا نہ ہوانش۔ تئی کچر، شاپہیرہ تے لوماہ گھی چو ماری
کھاش تہ۔

خیرالحسنان نفس راکہ بوبان ہیکا پا زھر تلوش۔ ییاں جولاک مئی
لا زھر تے بید زیاد آشی۔ کوپتانیں گیل کھا آم نین بچوکہ گا۔
خیرلی کہ تانی شان راکہ نین نہ یینش۔ آجوگ دوساں سوا نقشہ
اساں ذھن مئی آشو۔ این آج تانی بوب راکہ بار زیاد آمو حیران پا ہُو
تے خفہ پا ہُو۔ پرہ خو اکیراں پاگورہ یا آس بار آمو باطبیات کیر۔ ایچ
پٹوگ ما میچ ان ا مقصد کیر۔

آجوگ رات آس راکہ کہ طریقا دہ لنگی۔ سارہ سکولیں پنہ بچوگہ
"خیرالحسن" جالوگ خیرلے نہ آش۔ تانی کلاساں اولوک ٹاٹ مے
این تانی ساریں کیر ا نام "خیرالحسن" آشو۔

لقمان حکیم صاباں لوکوٹوران قصہ

احسان الحق، کالام بازار

لقمان حکیم صاب کہ خدایہ بار علم دیش۔ تاسکہ خدائے پاکہ بوخیری پا دیش۔ لقمان حکیم صابہ تانی مرگ ما پھر مالہ تانی ٹی لوکوٹور کہ ٹہ وصیت کیش۔ آک تہ اینوں تانی اسال جہل سہ گھڑی دا۔ دوپام وصیات اینوں ماں مرگہ پت تانی لاراں بابام دہ چماں سنگ دا۔ ٹی اینوں تھوں جوواں فیصلہ یائے تہ تاس گھی تانی اوطن ما بارہ باچا سنا فیصلہ کرا۔

امی وصیتہ باد لقمان حکیم صاباں حاق پھج۔ کتیک مُودا پت گھان پو این ایس ڈیبی لقمان حکیم صاباں یاراں لار پھر گیئے۔ ایسہ لقمان حکیم صاباں یار کہ منو اوں چھاں یاراں لوکوٹور مُو جہل سہ گھڑی مُو دینت۔ لقمان حکیم صاباں یارہ بیرے گھی میشاں لار پھر یائے۔ بردمو تامہ تانی لاراں بابام تھی چماں سنگ دیانت۔ لقمان حکیم صاباں یارہ تپوس کیر اوں تھہ این بیریں کا دیش؟ لقمان حکیم صاباں لوکوٹور ارو چھاں یارہ ما کہ وصیت کیش ارو ماں مرگہ پت تانی اسال جہل سہ گھڑی اسوں دا۔ تانی لاراں گیر چاپھرہ چماں سنگ دا۔ لقمان حکیم صاباں یار ارو ماں لوکوٹور تھہ ماں یاریں وصیت ما پو نہ بُوت۔ تھوں اسالاں لوکوٹور بُوتے آم جہل سہ گھڑ جین تھو کو آم نہ ڈاب وین۔ تھو کو اسوں دا۔ دوپام

چماں سنگیں مِطلابِ این اُون تہہ اپان کہ کُچر ساتا سہ چماں
سنگ ہُو۔

امی لُوکوٹور بار خوشال ہُو۔ یار تہ لنگی تانی لآرہ گا۔ لقمان حکیم
صابہ تانی مرگ ما میچ ا بہا زریں نہ لگیر دبیش۔ امی جوو تاس
گزانس پردمو تہ آگ نات۔ امی جوو اکدی کہ روش مئی گا۔ امی لا
امو لُوکوٹور تانی بویاں یاراں لآر پھر گا۔ چو آس کہ منو اُون بویاں
مرگہ میچ تن نہ لگیر دبیش۔ تن مئی آگ نات۔ یارہ منو اوں تہوں
بوبہ تہاکہ کھیکی منوش اُون تہوں اکدی مئی فیصلہ یائے تے تہہ
کھیکی کرا؟ این گہان پوا منو اوں تہوں اکدی مئی فیصلہ یائے تے
تانی محلا ما بہارہ باچا کہ چو۔ ان پا آس رہ عمال کیر اُون باچا
کہ چو۔ این وصیت تہوں بوبہ ٹیک منیت۔ آم لا جوو باچا کہ روان
ہُو۔

پنہ روان ہو روانی ما کہ گہان جا ارو ایما دہ آ ایس گیت۔ آ شبا پت
این مئیم جا منو اوں ائی تانی شیٹائے خفہ ہوگیت۔ آ شبا پت نی
لوکوٹ جا ارو سہ ڈھیرہ اُمدوال آس۔ تن مئی آ میس نیکس۔ ارو آ
ایس بیما رہ نہ گیت آ؟ این گہان جہا ارو آ ایس گیت۔ این مئیم
جا ارو ائی لآر تہی خفہ ہوگیت۔ این نی لوک جا ارو سہ ڈھیرہ
اُمدوال آس۔ این میس ارو تہہ مہیں ایس بلیت۔ اسوں اٹہماگ شر
چاجینت۔

ان مئی گہان جا ارو مہ پا بچنت باچا کہ تُو پا یہ۔ آم روان ہُو۔ این
میش کہ ارو پت پتہ یہ۔ کتیک وخہ پت این گہان جا ارو این پنہ

اُوٹ گات۔ مئیم جاّ ارو سہ اّ ایجان سار آش۔ نی لوک جاّ ارو
تسیں ا پیچہ سنسالیں بار آش ترے دی پیچہ ای میچیں بار آش۔
اتوشی ساتہ پت اّ میش یائے تن تام ما تپوس کیر اوں این دیش دہ
اُوٹ نہ گاتا؟ این گھان جاّ ارو گات۔ مئیم جاّ ارو سہ اّ ایجان سار
آش۔ نی لوک جاّ ارو تسیں ا پیچہ سنسالاں بار آش ترے ا پیچہ ای
میچان بار آش۔ این میش ارو تہہ مان اُوٹ بلات۔ آم ارو موں فیصلہ
تہو مہ باچا کہ بچنت سہ موں ترے چہاں فیصلہ کرئی۔

آم پنج آمو باچا کہ گا۔ چو باچا سہ میلا بو۔ تام باچا کہ ارو باچہ
صاّب موں لوماٹ تھوں اولہ تاس چہن۔ باچا تپوس کیر اوں تہا پتہ
کھیکی لوماٹ تھو اوں یہ تاس چہینم؟ این لوکوٹور ارو دو مانوش ما
رہ دعوہ گیر تہو۔

باچا این ایساں میش ما تپوس کیر اوں چہاں کہ دعوہ تہو؟ سہ ارو
میں ایس بلیت۔ باچہ گھان جاّ کہ ارو تہکہ معلوم آش اّ اوں این
پندہ ایس گیت؟ گھان جاّ ارو باچہ صاّب این پن دہ ایسالاں قدم
آش۔ باچا مئیم جاّ ما تپوس کیر اوں تہکہ کھیکی معلوم آش اوں
اٹی خفہ پیش؟ اٹی ارو تساں قدم بعضی بہا پتکہ نوٹوش ترے سہ ہسار
ہسار پا ہیش۔ نی لوک جاّ ما تپوس کیر اوں تٹی کھیکی جانو اوں
سہ اُمدوال آش؟ سہ ارو باچہ صاّب اّ بہاگ دھرینہ تھیراں چل آشو۔
سہ دھرینہ تھیر سنا رات ہیش۔ مکہ تن تہی پتہ سناٹ اوں سہ ڈھیرہ
اُمدوال آش۔ باچا ایساں میش کہ منو اوں تو قدم گشین گشین چو
تانی ایس لا۔ اٹی تہ گا۔

اُوٹ والا ما تپوس کیر اُوں تھکے کھیکی پتہ نت اُوں آمہ ماں اُوٹ
 ٻلات؟ ائی ارو باچہ صاب آم کاں نخ دیانش سے صحیح آس۔ گھان
 جا ما تپوس کیر ارو تھہ کھیکی پتہ سات اُوں ایما ره اُوٹ گات؟
 سه ارو باچہ صاب قدم آس۔ مئیم جا ارو باچہ صاب ا پیش تھی
 گھا کھاگال آس تے ا پیش تھی ای نہ کھاگال آس۔ مکہ تن تھی
 پتہ نت اُوں سه ا ایجاں سار آس۔ نی لوک جا ما تپوس کیر اون
 تئی کھیکی جانو اُوں تسیں ا پیش تھی میجیں بار آس تے ا پیش
 تھی ای سنسالیں بار آس؟ سه ارو باچہ صاب ا پیش تھی سنسالیں
 ماک دئیش تے ا پیش ده ای پھوت بار گیرنش۔ مکہ تن تھی پتہ
 نت۔ باچہ اُوٹ والا کہ ارو چو باباکاں پُول۔ اُوٹاں قدم تے ماک
 گشیں گشیں تنھی پنہ چو۔ تو تانی اُوٹ لاں۔

امتھان دُو یاران تہ گا۔ باچہ ارو تانی بیان دا۔ ارو موں بوہ موں ئی
 جوؤ کہ اچھلہ نہ ڈھونگیر زریں دییش۔ تن مئی آک نات۔ ارو باچہ
 صاب تو ماکہ فیصلہ ده اُوں امی جوؤ مئی کاں آک تاس ٻلیت؟ لخہ
 باریاں مانوشہ ٻلیش تام سوآ نیاش۔ باچہ ارو این فیصلہ سارہ قاضی یا
 تھاکہ کرئی۔

باچا اسوں رین خدمات کیر تے سار ہو۔ باچا جھیمہ چو تانی برے
 کہ این قصا کیر اون لقمان حکیم صاباں لوکوٹور یات۔ این برے
 سارہ مشالاں جاما ده فیصلاً کہ بیئے۔ اپان سه کولالیں ڈھونگیر
 گھی بیئے۔ تن واکہ نہ انار تلو تے کنڑ ای چوروٹی ده گھڑو۔
 فیصلیں ٹیمہ باچیں بریہ گھان جا دیائے۔ ارو این ڈھونگیر مئی کناں

تھو؟ تن ڈھونگیر بارہ سات پھٹکیئے۔ اخیرہ ارو ان مئی نہ شئی تھو۔
 تھو کو ای قیضی (تن مشالاں پیشن کیش) میم جا ما تپوس کیر اوں
 ان مئی کناں تھو؟ تن پا ڈھونگیر پھٹکیئے۔ سہ ارو ان مئی کھاگاں
 نہ شئی تھو۔ لوکوٹ جا کہ آواز کیر اوں ان مئی کناں تھو؟ تن پا
 ڈھونگیر پھٹکا ارو ان مئی نہ انار تھو۔ قیضی تاس کہ ارو تئی
 کھیکی جانو اوں ان مئی نہ انار تھو؟ سہ ارو مئی میک تھی جانو۔
 قیضی صاب ارو ائی تھو خاک۔ لوکوٹ جا قیضی کہ ارو یہ این
 فیصلہ نہ قبولان۔ سارہ مکہ باچہ تل سہ اپینہ ماں فیصلہ کئی۔
 سارہ باچہ ترے اسان قیضی دوآمو یائے۔ لقمان حکیم صاباں لوک پو
 ارو مہ فیصلہ کرو کہ نہیں باگ تھی یائے کیک تاتہ ایسال کم آس آ؟
 اوں تو موں فیصلہ ایسال سنا گرانت۔ این پو ارو تانی قیضی میدان
 کہ گڑ یہ آس پالٹم۔ باچہ ارو تئی کھیکی جانو اوں ائی ایس تھی؟
 ارو ائی موں فیصلہ کرینش اسان صرف ڈھوت پھٹکانش ترے آ جوڑہ
 کرسی رہ نہ بھیینش۔ ئی جولاک این اوں ائی کھیکی اتھی گیئے
 ترے اسان کھوری قدام میچ ہو۔ مئی ان تھی جانو اوں ائی ایس تھی۔
 باچہ پوٹ کیر۔ باچا برے گھی این پو کہ دیت۔ جوو کہ ای زار
 قبولو۔ بریاں فیصلہ ٹیک آس خاک پا این پو آس۔

اسلام يا وڀم

احسان الحق، كالام بازار

اين نا باوجود اوان موٽو تقريباً ٻاره شيٽ ماکه کم از کم ا تعليم يافته موجود تهو۔ تام اردو پا خامخه جاننت۔ ترے اينچھله ا لام اينچھلاں نات کو تن ماکه کم از کم ا ملان ناتھو ته۔ پرہ امی جولانگ باوجود پا بعض اينچھلاں جولانگ خلق مئی مشهور تهو ترے باوجود تعليم يافته ترے مسلمان هوگان تام ديگيراں اينچھلاں جولانگ ره عمال گرت اوان سه اسلام ماکه نات۔ پرہ تانی لاعلمياں وچا ده تن راکه عمال گرت۔ تاس راکه يقين گرت۔

امی جولانگ ره امی خلقال اتيک يقين تهو اوان اسون باراً ماکه ملن ما تهی که پا تپوس نه گرت۔ مئی امی چھلاں کتيک جولانگ جمع کيت اوان خلق تام راکه عمال گرت پرہ اسلام ماکه تهی جولانگ بيخي نات۔ يه امی جولانگ تانی ديش تهی که نه مننت۔ پرہ کلونا تجرباً ده کاا مئی اسلامي کتابونه تهی حاصل کيت تسان مننت۔

امی چھلاں کتيک جولانگ جمع کيت اوان تسان اسلام مئی کی زکر نات پرہ خلق تاس ره ا قسيمه رواجان مطابق عمال گرت۔ اينچھلاں جولانگين حقيقت ته چهور پرہ ان ره عمل گروگ بار سخت گناه۔

- ۱۔ بعض خلق باوا پت این منّا اُون این ایساں کُھور مکہ لال یا ران یائے۔ اسلام مئی اسیں کی حقیقت نات۔ سوا کار خدائے پاکاں۔
- ۲۔ خلق ارو کَن لون چھور کیر تے تتھی جائے تام ایچ دہ سمئی۔ این جولاک حدیث یا قرآن مئی نات۔
- ۳۔ نماز کیر تے جانماز رات کرا نہ تے شیطان تن واکہ مَوَل کراں۔ این جولاک این کئی حقیقات نات۔
- ۴۔ ارو کَن گیل دیت تے دُو بیش دوس تساں ایماں ڈاواں تے این وخت مئی سہ مَور تے لخہ کافر مَور۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔
- ۵۔ مَوں ایماً این رواج تُھو اوں ارو کَن دران راکہ گیل کھیئے تے سہ قرضدار ہواں۔ این جولاک اسلام مئی نات۔
- ۶۔ ارو کیں ایساں کُھورہ صابن دیت تے تام پلِ صراطِ پن رہ پشیلین۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔ صابن دہ تساں کُھور صفا ہواں۔
- ۷۔ ایساں این منیں اوں ڈٹڑک دیت یا کھوٹ اوٹ ہُو تے چیش ییں۔ این جولاک اسلام مئی نات۔ ڈٹڑک دیت تے اووال ہواں۔
- ۸۔ دی اسال ارو پرین تھوسہ دیت تہ کھوشون ہواں۔ یا گیل پرین رہ تھیئے تے لیش نہ نکیں۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔
- ۹۔ گسیں گائے جیئے تے خلق منّا اُون کور واکہ پُھوک مُو دا نہ تے بسور گائیں چیش چپاں تے کاس کہ کور دیت تے تام آٹ

- دیآں۔ ارو نہ دیت تے گائے شیشیں۔ امی جولاگ پا اسلام مئی
 نات۔ آٹ داگ دہ گائے والاں ثواب پا خراب ہواں۔
- ۱۰۔ کیں شیٹ تھی کہ جاتک کشکھنگہ سفرہ گا تے تام مناں اوں
 باگ مولا ان دہ خوئیری ییں۔ این جولاگ پا اسلام مئی نات۔ ائی
 بندوآئیں رسم۔
- ۱۱۔ دی ایسال منیں ارو کیکیرہ بانگ دیت تے تاس حلال گرا نہ
 تے آفت ییں۔ این جولاگ پا اسلام مئی نات۔
- ۱۲۔ دی خلق مناں اوں فلانہ دوسہ سفر ران یا لل۔ این یقین کافر او
 نجومیاناں۔
- ۱۳۔ دی خلق مناں اوں پشیر چھور ہی تے اساں ڈاگ درینہ نہ
 شجاں۔ کیکوں پیغمبر (ص) ا پشیراں ڈاگ رہ تھیر تھیش۔
- ۱۴۔ دی خلک کہ جیس یئے تے تام مناں اوں کشکن مولا یادائے۔
 این جولاگ پا اسلام مئی نات۔ لکہ جیس ہی تے الحمدللہ منا۔
- ۱۵۔ مولا ایما اکثر خلک این منیں اوں کاں لوکوٹور ہوگ ما پت
 تسوں بوب مور تے تھی پو چبدس۔ این جولاگ پا اسلام مئی
 نات۔
- ۱۶۔ دی ایسال این منیں اوں ڈگیر او نماشاماں میہ او مولا پو۔ کیک
 اوں زنکدنیں ٹیم رہ ای سات جانا تے شیطان او دیاں تے کم عادت
 بو تے سہ شیطاناں او پوآں۔ این جولاگ پا اسلام مئی نات۔
- ۱۷۔ قبر راکہ موم بائی جالوگ پا اسلام مئی نات۔

- ۱۸۔ دی خلک منّاں اوں سیر یا یسون بتام ہی تو تے اوطنان گھان
مران۔ این جولاک اسلام مئی نات۔
- ۱۹۔ دی خلق منان اوں سیگیتیں کھاریٹ چا تکہ بدانّاں تودہ گا تے
ایس مِیش تے مِیش ایس ہواں۔ این جولاک اسلام مئی نات۔
- ۲۰۔ دی خلک منّاں اوں گساں پیر نہ ہو تے تسان پیر شیطان۔ این
یقین پا غلط۔
- ۲۱۔ دی خلک منّاں اوں مرالّ این اوراح یا درانّ رہ بیئیں۔ تسان نام
دہ دعاگر نہ تے خپہ ہو بچیں۔ این جولاک اسلام مئی نات۔
- ۲۲۔ ایسالہ دنداسہ یا عطر دیت تے تسان نکاح پھوٹاں۔ این جولاک
اسلام مئی نات۔
- ۲۳۔ دی خلک منّاں اوں کیڑیک لکی تے باوا رہ آگہ مچاں۔ ائی پا
غلط۔
- ۲۴۔ بان سمکہ لیکو تے لوکوٹور رانّ ہواں نہ تے لالّ ہواں۔ این
جولاک بیخی غلط۔
- ۲۵۔ دی اسال این منیں اوں میشالّ ما پھرمالّ گیل کھاگ اووال۔
ائی پا غلط یقین۔
- ۲۶۔ دی خلک تانی حاجتیں کیر ولیانّاں قبر کہ بچاں۔ این جولاک
پا گناہ۔
- ۲۷۔ دی خلک منّاں اوں قرآن شریفیں با ادبی ہی تے قرآن سہ
کشکہ غلہ کشکاس کہ دا۔ ان دہ بادبی آں گناہ ختم ہواں۔ این
جولاک بیخی غلط۔

- ۲۸۔ دی خلک منّاں اوں تھیریں تیلہ یا کھوریں تلیہ جام دّا شات تے دولت ییں۔ این جولاک اسلام مئی نات۔
- ۲۹۔ اکثر مانوش این منّاں اوں مئی ماکہ مرض تھی (اسپوجیں بیماری ما علاوہ) ماں نماز نہ ہواں۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔
- ۳۰۔ خلک منّاں اوں ایسّالہ کہ خاروئی حلال کیر تے سہ غلط۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔ اسال خاروئی حلال کڑی۔
- ۳۱۔ دی خلک این منّاں اوں ییو بویاں پائیزار یا کوچور شائے تے اووال ہواں۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔
- ۳۲۔ دی خلک این منّاں اوں میش مریل ایساں شاناں کوٹ پا نہ گشئی۔ این جولاک پا غلط۔ دی خلک ما ائی زیات حقدار۔
- ۳۳۔ زیات خلک این منّاں اوں غرمہ قرآن شریفیں تلاوت نہ کرا ائی گناہ۔ این جولاک پا غلط۔
- ۳۴۔ ٹیکال تانی تھوس پھٹکاشات تے تسین دیاں ارو ائی نماز روشانت۔ ائی پا غلط۔
- ۳۵۔ گنگرہوٹ کوچر راکہ اوکاس تے نام کوچر کراں۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔
- ۳۶۔ دی خلک منّاں اوں کم مسلمان نہ ہوتے تاس سہ گیل کھاگ نات۔ این جولاک پا اسلام مئی نات۔
- ۳۷۔ دی خلک منّاں اوں یہ ریتہ روز تھانت روز ہو تے تھوکو تہ صحیح نہ ہو تے سویبی روز ہوئے۔ اینچھلہ روز نہ ہواں۔

- ۳۸۔ اینچیک ماکہ نماز نہ ہوآں۔ این جولاک پا غلط۔ البتہ چلاں
انتظام ہو تے صحیح نہ ہو تے اینچیک مئی جائز۔
- ۳۹۔ مرالیں بیس دیت تی دن ٹھکرجاں۔ ائی پا غلط۔
- ۴۰۔ باواں دوس رہ ایس تے میش در رہ قرآن شریف گشاں، چھیر
پوآں تے ران ا مانوش سنا مُوک پیناں تے ایساں مُورہ لوکوٹور دیاں۔
امی جولاک وہم۔
- ۴۱۔ ارو لیل جیتہ کلیمہ منوگ نات۔ ائی پا غلط۔
- ۴۲۔ اکثر خلک این مناں اوں یہ فلانکہ آن مُوکہ نکاش، میں برئی
بی یا لرئی بی۔ این جولاک پا بیخی غلط۔

اسلامی جولاگ

گلاب خان، شہو، کالام

کھیامتائ پانجا نّخ

حضرت علی (رض) روایات کرتے اور جناب نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم آں بیان تھو اور کھیامات نیار ہُو تے مخلوقات پانجا قسماں خصلتوںہ مئی گیر ہوئے۔ یعنی پانجا خاصیتوںہ اختیار کُروگ شروع کراں۔ اصحابانہ تپوس کیر یارسول اللہ سہ کناں؟ تتهی پانجا قسمن خصلتوںہ این ہوگ،

- (۱)۔ کون آمو سرکیری مال ذاتی ملکیت چاشنات تہ۔
- (۲)۔ امانات تانی مالِ غنیمت چاشنات تہ۔
- (۳)۔ زکواہ جرمانہ محسوس کروشنات تہ۔
- (۴)۔ مِیش ایساں تابعدار ہُو تہ۔
- (۵)۔ بیان نافرمان ہُو تہ۔
- (۶)۔ دوستانیں خیرخوابی کروشنات۔
- (۷)۔ پرہ بوب راکہ ظلم کروشنات۔
- (۸)۔ جمیت ماکہ ہوؤ کروشنات تہ۔
- (۹)۔ قومان رزیل ترین مانوش تسوں گھان ہوئے۔
- (۱۰)۔ مانوچیں عزات تسیں بہیدہ کروشنات تہ۔
- (۱۱)۔ نشہ آں شیونہ ڈاگہ استعمال ہوشنات۔
- (۱۲)۔ جاتک چھوچاں کوچور شناسنت۔

(۱۳)۔ موسیقیاں آلات عام استعمال ہوتی۔

(۱۴)۔ رو داگ والہ اسال میلا ہوشیت۔

(۱۵)۔ تے این وخیں خلق مچیک خلق کہ گیل تے دورا داشت۔

تھوگوئی امی خلق ہار وخت عزابِ الہی آن منتظر ہودہ۔ خواکہ
بلایاں شکل دہ ییگا، کو بومیلاں شکل دہ ییگا کو اصحابِ سبتاں
چھلائے صورتونہ مسخ ہوگاں شکل دہ ییگ تہ۔ (ترمذی باب
علامات الساعہ)۔

آج سوچ کر!

(۱)۔ عمر کتیت لنگی (۲)۔ عمر کیکی لنگی (۳)۔ چھیں عمر کا
کھٹان بوئیت کو لیگ بوئیت (۴)۔ تو جن دروگیں کیر پیدا ہوتا
کو مروگیں کیر (۵)۔ مرگیں کیر تہ پیدا ہوت تے انتظام صرف
جنونیں کیر کرنٹ (۶)۔ کشید تہہ کون تے کھنہ مرنت اجانہ (۷)۔
مرگ ما پتیں کیر کناں کیت کہ انتظام برابر ہوت۔

بد نصیب تھو تھیں مانوچ تن دنائے تانی مقصد چیگ۔ بد نصیب
تھو تھیں مانوچ ہوں تن ادابِ ازده نہ کیر۔ بد نصیب تھو تھیں
مانوچ ہوں تن ییو بوبیں خدمات نہ کیر تام ناراضائے کیر۔ بد
نصیب تھو تھیں مانوش ہوں سہ تانی خواہشاتاں غلام چاجین، تے
بد نصیب تھو تھیں مانوچ سہ شیطانیں طابعدیری کرنٹ۔

مُون جنون

انسانیں خواہشات بآر زیات۔ پرہ وسائل بآر کم۔ اسپیں خواہشات بیان مۇر تھی گشی ہوں قبرائے این سلسلہ آشان۔ انسانیں خواہشات گین گین چوئے حالات مآکہ بیان بوئینت (۱)۔ این دنائے مآکہ کوئی پلیگار نہ خوشاں (۲)۔ این دنائے مئی کوئی کوئی مصیبتونہ نہ خوشاں (۳)۔ این دنائے مآکہ ہمیشہ زوئی خوشاں (۴)۔ ترے مرگ نہ خوشاں آس ماں اپان پراں۔

لیکن تاریخ آدم تھی کہ این بات ثابت بیت اوں کسینی کینی خواہش دنیاں میدان مآکہ پورہ نہ ہیت ترے نہ ی ہوگ۔ اسپیں سوئے ما زیات وجہ این تھو اوں دنائے خواہشاتاں پورہ ہوگاں میدان نہ ائی نیمگاڑ دنائے۔ ائی عارضی ترے فانی دنائے۔ بلکہ ائی تہ اللہ پاکاں فرمان بردار خلقیں کیر کہ جیل خانہ ترے نافرمانیں کیر جنت۔ اسپیں تصدیق نبی کریم (ص) کرنٹ۔ اساں مثال اینچہلہ تھو مہ پشت ا جیلی تانی مرضی دہ کی نہ گروانت با جیلاں حکماں اشاراً ما علاوہ۔ تساں اٹھیگ بھوگ، نین بچوگ، گیل کھاگ وغیرہ تانی مرضیاں نہ آشت۔ بلکہ حکم کہ محتاج آشت۔

تھو کو کلمہ طیہ منوگہ بعد ا مسلمان تانی مرضی کیک کی کرگ ان تہ تانی مرضی اللہ پاکیں مرضی راکہ قربان کیر۔ موٹو اساں تمام قول و فعل اعمال اللہ پاکیں مرضی مآکہ بند بو۔ کلمہ یا اقرار دہ ائی

سانچاَ ماڪہ ياگ۔ مقصد ایں نو اللہ پاک ارو یہ تھوں پالونکی یہ تھوں رب تمام اختیاراتاں مالک میں مرضی دہ چلا۔ ایں عہد و پیمان حضور (ص) تے تسان صحاباَ تے بزرگانِ دین پورہ کا تئی گا۔ خالق کائناتاں حکمونہ پورہ کا عملی ثبوت چھیری گا۔ آج کچری مہ تانی حال بیری تے معلومات ہوانت اُون مُون زندگی مولائے کریمان حکموناں خلاف تھی۔

یہ تہ اکثر ایں سوچ کرنٹ اُون مکہ والا کافر کہ تھتیں وخہ ایں معلوم ہوش اُون کلمہ منوگ ما باد پا زندگی تانی مرضی دہ لنگاوانت تے تم سواَ مسلمان ہوانش۔ چونکہ تم اہل زبان آس کلمیں معنی ما تھی رین حالہ شید آس۔ تام ماکہ کم کلمہ منوشاش تہ رین حال سہ اپان پو کا تئی منش۔ کلمہ آن اقرار ما باد خدائے پاکاں حکمونہ ما بالکل ا زرہ پا پھٹاک نہ دینش تامکہ ایں بات رین حال سہ معلوم آس ہو ایں مختور زندگی دوئی دوسیں آم جیل ماکہ گڑئی تے ہمیشہ ہمیشہ حقیقی خوشیلی حاصل ہونیت۔ تامکہ ایں بیتاں سو فیصد یقین آس اُون اللہ پاکاں جیل خانہ پا بار گان تھو، تے مہمان خانہ پا بار گان تھو بس کھٹان جولاک ایں تھو۔

میچ ما زیات میچ نہ بیت

میچ ما زیات میچ تے بال ما زیات باریک سرورِ عالم صلی اللہ علیہ وسلم ایں معاشرت ، ا دوس حضورِ اقدس (ص) تے حضرت ابوبکر

صدیق (رض)، حضرت عمر فاروق (رض)، حضرت عثمان غنی
 (رض) سہ حضرت علی (رض) کہ چچ گا۔ حضرت علی (رض) ا
 تانی چچ کہ فوراً چچ ویلیاں پروگرام کیر۔ ا بار روخان بان وا کہ بار
 پاک صفا میچ ڈاک کا گیئیگ۔ اتفاقاً این میچ ما کہ ا بال حضور
 پاک (ص) ا لیج۔ پشی اصحابہ کرام (رض) کہ مخاطب ہو۔ ارو یہ
 این میچ ما کہ ا بال پشت، یہ این دیانت ہوں تہہ مکہ ہار مانوچ
 این بان تے میچ تے بالان باراً مئی تانی دماغاں مطابق بیان کرئی۔
 تھوکو سوئے ما اولہ حضرت ابوبکر صدیق (رض) بیان کرنٹ ارو یا
 رسول اللہ دیندار مانوچ این بان ما زیات ران تے اسان ایمان اسان
 پکور مئی این میچ ما زیاد میچ، پرہ ایمان آخر و خائے صحیح
 سلامت گی بچوگ این بال ما زیات باریک۔ آتہ باد حضرت عمر
 فاروق (رض) منتت ارو یارسول اللہ باچیات این بان ما زیات رین،
 باچیاتاں کروگ این میچ ما زیات میچ، پرہ باچیات ما کہ عدل تے
 انصاف کروگ این بال ما زیات باریک۔ آتہ باد حضرت عثمان غنی
 (رض) ارو یارسول اللہ علم دین این بان ما زیات ران، دیناں علم
 ازده کروگ میچ ما زیات میچ، پرہ ان رہ عمال کروگ این بال ما
 زیات باریک۔ اس پتہ جناب حضرت علی (رض) بیان کرنٹ ارو
 یارسول اللہ چچ این بان ماں زیات ران، چچیں خدمت این میچ ما
 زیات میچ، پرہ چچاں پکور خوشال کروگ این بال ما زیات باریک۔
 اسان بیان ما باد رسول پاک (ص) حضرت فاطمہ (رض) ما تہ
 مخاطب ہو تئی ارشاد کیر، فاطمہ (رض) تو پا کیچا من۔ حضرت

فاطمہ (رض) اَ عرض کیر یارسول اللہِ إِسَالآنِ حقِ ماکہ حیا (لاج) این بان ما زیات رین، إِسَالآنِ مُکِ وا خادر یا بورقہ این میچ ما زیات میچ، پرہ تانی ایجیں نظار غیر محرم ما ساتوگ این بال ما زیات باریک۔ آتہ باد حضرت نبی کریم (ص) ارو اے خلق بُجاً یہ پا این باراً مئی کچا منوگ دیانت۔ خدائے پاکاں پویانوگ این بان ما زیات ران، خدائے پاکاں پویانوگ ماکہ اپان شید کراگ این میچ ما زیات میچ، مگر آس تانی ہکور وا والوگ این بان ما زیات باریک۔ این جولاک ختم نہ ہوش تے دران راکہ ا بانڈہ چہ آواز دیت ارو یارسول اللہِ یہ پا حاضر ہوگ دیانت۔ سہ حضرت جبرائیل (ع) آس۔ تن حاضر ہو تئی این منو ارو یا رسول اللہِ خدائے پاکیں پن این بان ما زیات رین، خدائے پاکیں پن مئی چلوگ این میچ ما زیات میچ، پرہ ان راکہ قائم ہوگ این بال ما زیات باریک۔

آتہ باد حضور (ص) رہ وحی نازل ہی۔ اللہِ تعالیٰ ارشاد کرت ارو اے محمد (ص) جنات این بان ما زیات رین، جنتاں نعمتوہ این میچ ما زیات میچ، پرہ پلِ صراطِ راکہ لنگوگ این بال ما باریک۔

تانی چوند کھیکی لنگائے؟

دنائے ماکہ تانی مرضی قربان کا تئی اللہِ و رسول (ص) این مرضی دہ تانی زندگی اختیار کا دنائے تھی بچوگ سہ تساں استقبال شروع ہوانت تے آخرت ماکہ تسیں تمام خواہشات یکدم پورہ ہونت۔ نہ

سہ بلاگ ہوانت، نہ سہ الاثمونہ مصیبتونہ پشت، نہ سہ گنار ہوانت، نہ سہ مرنت۔ کہ تسال پکوره خیال ہوانت سہ پوره ہوانت۔ این ہمیشہ ہمیشیں خوشیلی حاصل کروگیں کیر آج سوده کرجنت۔ آج تھی میچ کتیک مرضی کیت تاس یاد کاتئی توبہ کری تے پتکہ باقی زندگی تانی رباں حکمونہ تے نبی کریم (ص) ماں طریقہ ده لنگائے۔ اینچہلہ اینہ پا گری تے تانی تمام معاشریں خلق کہ اسپں کیر محنات کری اوں مہ سوامو ہمیشہ کہ کامیاب ہوئے تہ۔

شہادت تے سعادت

رسول پاک (ص) ارشاد کړنت، ارو سمائے تتھی اللہ پاکاں ذات را کہ اوں تسیں قدرت مئی میں سا تھی۔ یہ آس بار خوشانت اوں اللہ پاکیں پن مئی مارجم، دگیر جان بوم، دگیر مارجم، دگیر جان بوم دگیر مارجم۔ (بخاری و مسلم)

کاں مانوج اللہ پاکیں پن مئی زخم ہو تہ تے کھیامتاں دوسہ این حال مئی گیا جئی اوں تسال زخم تھی کہ رات شروع آشی۔ تتھی رتاں رانگ ده رتاں چہلہ ہوئے پرہ ماک لکہ مشک (مک) آن چہلہ ہوئے۔ (بخاری و مسلم)

دنائے تھی کہ ا مانوج کامیاب ہو تئی گا جنت کہ تاسکہ دنائیں کانی شئیں ارمان نہ ہیں، پرہ ا شئیں ارمان ہیں ارو یہ دنائے کہ گاش اوں مئی داش دیر شہید کړش۔ اینیں کیر اوں شہادتاں مرتبہ تے

عظمت ائی پشی آس کہ مزید حاصل کروگیں خواہش تے ارمان
 آشی۔ کاں مانوچ مور تے جہاد نہ کیش تے جہاداں کہ خیال پا
 تاسکہ نہ یاش، تتهی مانوچاں مرگ منافقاناں مرگ۔ (مسلم شریف)

صبر

تے کیں خلق اسلاماں سیوا دین اختیار کروگ دیانت تہ، تسوں تتهی
 دین رب العالمین کہ کوئی قبول نہ ہونت تے تام ناکام تے نامراد
 ہوئے۔ (بیان القرآن، آل عمران ۸۵)

حضرت عثمان (رض) ما قرآن تھی کہ منقول ہوت، ارو حضرت
 موسیٰ (ع) تے حضرت خضر (ع) دوامو ملی سفر کرنش۔ سفران
 دوران مئی ا خار ماکہ نہ تہ تام کہ رات لنگاگان بھاگ دیت تے نہ
 ای کھاگیں کیر کناں میلا ہُو۔ بس خاراں بہارہ ا داوال سہ رات
 کیر۔ خضر (ع) موسیٰ (ع) کہ ارو جااں این داوال ڈنگنت آس
 سمائے۔ موسیٰ (ع) ارو جااں تو بھی امی خلقاں داوال سماا یہ تہ
 دی چھاں سیدوال نہ کراواں۔ تتهی داوال ماکہ لوؤ زریں خختی آس
 تن راکہ سات کریک چُڑیل آس۔ ائی قرآن پاک ماکہ اشارتاً بیان
 ہوت پرہ تفسیرونہ ماکہ تفصیلی بیان ہوت۔ لیگ واقعہ تھو۔ بار
 غوروفکراں تے عبرتاں واقعہ تھو۔ اللہ پاکاں دوئی خاص بندہ گاناں
 سفران۔ ائی صرف لوؤ زراں خزان نہ آس بلکہ لوؤ زر ما زیات قیمتی
 حکمتو بصارتاں جولاگ آس۔ تتهی سات کریک اینچھلہ بیان بیت؛

- (۱)۔ مکہ تعجب تھو تھی مانوچ رہ اوں سہ مرگ جانش ارو یہ مرنت بھی بسنت۔
- (۲)۔ مکہ تعجب تھی مانوچیں کیر تھو اوں سہ این جانش ارو دنائے ا دوس ختم ہوئیت بھی آس سہ پکور شانش۔
- (۳)۔ مکہ تعجب تھی مانوچ راکہ تھو اوں سہ این جانش اوں ہار کا تقدیر ماکہ تھو بھی کیا شیاں بچوگ دہ افسوس کرنش تہ۔
- (۴)۔ مکہ تعجب تھی مانوچ راکہ اوں تاسکہ آخرتاں حساباں یقین تھو بھی مال جمع کرنش تہ۔
- (۵)۔ مکہ تعجب تھی مانوچ راکہ اوں تاسکہ جہنماں انگاراں علم تھو بھی گناہ کرنش تہ۔
- (۶)۔ مکہ تعجب تھی مانوچ راکہ تھو اوں تاسکہ جنتیں شیت تھی بھی دنیاں کا شئی مئی ریتی لٹوانت۔
- (۷)۔ مکہ تعجب تھی مانوچ راکہ تھو اوں سہ شیطان تانی دشمن جینی تھی بھی تسیں تابعدیری کرنٹ۔

کھٹیر چرور

گل رحمن، آسان، کالام

حبشاً ا باچاں بام تھی یمنیں ڈرین راکہ آ گورنر مقرر ہوش۔ این گورنراں نام ابرہہ الاشم آشو۔ ابرہا صنعا مئی این خیال ده بار گان ا گرجا گھر (عیسایانیں جومات) چائے اوں دُنائیں خلق حج کہ تے عمراً کہ بیت اللہ شریف پھر مو چودہ پرہ مو جومات (گرجا گھر) کہ یادہ۔

ارو مکاں تے گیر چاپیراں قبائیل کہ این جولانگ بار گران یائے اوں مو خانہ کعبہ آن مقابلاً مئی دی جومات کا چاجین۔ آم مئی ا میشہ چو ابرہہ این چاگیل جُمیت مئی گین ابداس پھوٹھے۔ صنعائیں خلقہ ابرہہ کہ شید دیئے ارو اینچہلہ مو جومات گندہ بیت۔ ابرہہ بار روش مئی گا۔ ارو این بیتاں یہ خامخہ بدال گھیناں تے یہ این بیت اللہ ڈھنگانت۔ تن تھوکو رین گین تے تکرہ فوج تیار کیر تے بیت اللہ شریف رہ حملہ کروگیں کیر مکہ آن بام کہ روان هو۔ فوج سہ ہیت پا آشی تے بار مضبیت ا ہیت آن نام محمود آش۔

ابرہہ این فوج مکہ کہ نیار ہو وادی محسر منی ا مقام رہ ہسار ہی تے ابرہہ ا تانی ا فوجی تسان نام حناطہ حمیری آشو، مکہ آن گھان سردار عبدالمطلب پتہ تلو۔ ابرہہ این فوجہ پن ده لوٹ مار پا کیش۔ عبدالمطلب صاباں دو سو اٹان پا آمہ گاش۔ ارو کاں ساتہ عبدالمطلب ابرہہ کہ یائے تے ابرہہ رہ سام گرو۔ سہ تانی تخت تھی

وئی دھریہ بہاچ تے جولاک شروع کیر۔ ارو مکہ آن سردار تُو کہ منت۔ عبدالمطلب تاسکہ ارو چھاں فوجیانہ ماں دُو سو اُٹان گاس آم مکہ واپس کرا۔ ابرہہ تاس کہ ارو یہ تھوں خانہ کعبہ دھنگاکہ یات تُو ہیلا تانی اُٹانیں غم مئی تھو۔

عبدالمطلب تاس کہ ارو او ابرہہ بچ۔ یہ امی اُٹاناں مالک یہ تھئی ما اسوں تپوس گرت، تے بیت اللہ آن پا مالک تھو۔ سہ (اللہ پاک) اسیں حفاظت تے تپوس کرباں۔ ابرہہ تاس کہ ارو آج مئی ما میں بیت اللہ کم ای بچ نہ کرباں۔

دی سارہ ابرہہ ا فوج کہ روان ہوگاں حکم کیر تے اپینہ ای تھئی محمود منی ا ہیت پلانی۔ محمود ہیت بیت اللہ شریفان بام کہ قدام نہ گنوشیت۔ فوجیانہ اس بار لکالی تے تُوکونیئے پرہ خو سہ روان نہ ہی۔ آم دی بام کہ روان گرنش تے سہ تانی پورہ قوت سہ ڈمین گرنش۔ روان روان مئی آم اس بیت اللہ آن بام کہ گرانش تے سہ ٹکدہ پاچ ہونش۔ آخر آمہ این ہیت اتھاں بہاگ چھیری بیت اللہ شریفان بام کہ روان ہو۔ (حملہ کروگیں کیر)

اتھاں ساتہ خدائے پاکیں قدرت سہ سمندراں بام تھئی کہ چروریں اجوئی روان ہی۔ امی چریریں ٹنڈ مئی خریک خریک بٹیل آشی۔ چریرہ یا ابرہہ این فوج وا بٹیلیں بمباری شروع کیر۔ ارو کیں بٹول کاں فوجی وا دینش تے تھئی فوجی بہاگ رہ قلاں ہوانش، تے بار بٹیل را کہ اتھاں فوجی آن نام چوٹال آشو۔ ابرہہ آن نامیں بٹول کیں

چریریں ٹنڈ مئی آس سہ بآر کَمزیر آشی تے کِھٹیر پا آشی۔ سہ تمام
چَریراں آخیرہ سَمسو سَمسو روان آس۔

ارو ابرہا تانی فوجاں این حشر پشی تاس رہ بآر ہیئات اولار بی۔
تساں فوجیاں سوا تساں مُوکاموک مُردار ہو تے کِھٹیر چرور ای تساں
پویت روان بی۔ یمن کہ ابرہہ پھاس تے تسین قوم تاسکہ جمع بی۔
ابرہہ تام کہ ارو مُو فوجیاں تہ سوا چریرہ مارو۔ قوم حاران ہو۔ ارو
چریر بھی کھیکی مانوش مارینت۔ آم بُج کہ ذات چریر آس۔ این
جولاگ جولاک مئی کِھٹیر چریرہ ابرہہ آن نامیں بٹول گی تاس رہ
پہج۔ ابرہہ ا رکہ ٹار دا چرور پشی خلق کہ ارو ہینک امی چھلیں
چریر آس۔ ابرہہ این آئیں مئی لا این جولاک آس تے کِھٹیر چریرہ
ابرہہ آن نامیں بٹول تاس وا پھار دہ چھوری۔ بٹیلہ تساں کوپر وا دا
تاس پا بھاگ پھسائے۔ ابرہہ این قومہ پا لیش اوں چریر کہ پا خدائے
پاکہ اتیک طاقت دیت۔

این عبرتاں واقعہ تھی کال پاخ ہو اوں کال کال مُو پاک رسول
(ص) پیدا ہو۔ این قصہ ماکہ اللہ پاکہ تانی قرآن مئی آسمان تھی
جبرائیل علیہ السلام آن زریعا دہ لاڑات۔ آخری سپار مئی این واقعہ
سورة الفیل ماکہ بیان ہوت۔ ائی قرآن شریفیں ۱۰۵ لمار سورة تھی۔
قصہ مہ بُد۔ خدائے پاک ماکہ تانی قدرت دہ پورہ پورہ یقیناں توفیق
دگ تے دنیاں تمام مسلمان قومونیں غاپہ تانی قدرت دہ مداد
گرگ۔ آمین

جب راکہ تحقیق، فائدہ مند معلومات

گل رحمان، آسان، کالام

دُنائے مئی آج دوس تقریباً شو زر تے آچ سو تے نوم قسمیں جب موجود تھی۔ ان مئی بعضی جب بار شاردہ ختم ہوگیں تھی۔ اینیں کیر اوں اسوں منوگ والا تے جانوگ والا دُنائے مئی بار کم تھو تے امی جب راکہ دی دی جب اینچھلاں اثار تلینت اوں تاس لخہ گھین مسینہ چھلائے لیک مسین لونگولینت۔

موں تانی علاقاً مئی اسان مثال اکھاریں جب داجوا تے آرنہ گیکھی این جب تھی۔ امی جب مچوگ زمان مئی بار خلق دینش۔ موٹو امی دوا جب تقریباً لسوگ رہ تھی۔ داجوا این وخت مئی بٹندر مئی توشی خلق جاننت۔ دی خلق ما اموشہ گیت۔

تانی علاقیں جب رہ پتائے بحث گری، اولہ دنائیں دی جباں باراً مئی معلومات جانوگ پکار تھو۔ این ماکہ معلوم ہو اوں دُنائے مئی 6809 جب تھی۔ ان مئی تقریباً ۹۰ فیصد جب راکہ زوال شروع تھو۔

14 اگست 2004ء ماکہ (بی بی سی) تھی ا تبصرہ خور ہوش۔ تن مئی اینچھلہ منوش ارو "537 جب اینچھلیں تھی اوں تسوں جانوگ والا منوچ دنائی مئی صرف دآش تے دو بیش تھو۔ ائی بار امسوسیں بات تھی اوں شو تے دو بیش جب والا صرف آک آک مانوش جن تھو۔"

اسیں مطالبہ این اوں شوئی او دوئی پیش جییں تہ زنگدان شروع بیت۔ دنائیں سوئی ما گھین جب چین مئی استعمال ہوئنت۔ تساں نام منڈرین تھو۔ دویم لمر مئی انگریزی تھی تے ئی لمر مئی بندی تھی۔ پرہ آس سہ اردو ملیئے تھوکو۔ کہ جدا کیر تے شورام لمار بندیاں تے پیشام لمار اردو تھی۔ دنائیں جب رہ این تبصرہ ما بعد موٹو تانی اصل جب گاوری رہ بحث کری۔

موں جب کہ مہ اپینہ گاوری نہ منان پرہ کوستانا منان۔ کوہ کھن کہ منان تے کوستانا کھنیں خلق کہ منان۔ موں جباں نام تاریخاں مچوک کتابونہ مئی موں تانی اصل نسلان نامان و جا دہ گاوری تہاجینت۔

ا روایات این تھی ارو سکندر اعظمہ ا قوم سہ جار کیش تساں نام گاوری یا گاروی آس۔ دی روایات این تھی اوں راجہ گرا این پرہ محمود غزنویاں سپہ سالار پیر خوشاب کہ خاطر چڑوش تے این خاطر گاروی جب مئی چڑال آس۔ این باراً مئی تہاکہ دی دیر تفصیل دہ بحث کری۔

تمام دنائے تے پاکستان چھیری صرف ضلع سوات مئی سات جب من جینت۔ آم مئی پختو، گاوری، توروالا، گوجری، کندیا والا، قشقاری تے اوشوجو شامل تھی۔ مدین تھی ہوں لنڈاکئی آئے پختو تے دار دار شی گوجری جب استعمال ہوئنت۔ مدین تھی سیر نکین بام کہ چیلان دار شی توروالا تے گوجری تے اوشوجو منت۔

اوشوجو اصل مئی اباسین کوستانیں جب پرہ اتہاں بہاگین خلق
مچوگ زُمان مئی کھندیاں بام تھی یا کتیک وخت موں اوشو مئی
بہاش۔ دیگر تن تھی وئی چو چیلان دآرہ مکمل طور دہ سکونت
اختیار کیت۔ اتہاں وجا دہ تام کہ اوشوجو منت۔

بحرین تھی مانکیلائے تے مانکیال تھی پشپالائے خلق توروالا تے
گوجری جب دئنت۔ پشپالان پارہ آریں مئی زان لہ سات جب تھی۔
تن مئی توروالا، پختو، قشقیری، گاوری، گوجری، کھندیا والا تے
داچوا جب استعمال ہوئنت۔

داچوا اصل مئی کالاماں اکھاریں جب آش۔ پرہ این جب والہ خلق
تانی جب نہ دئنت۔ این وجا دہ آس کہ موٹو پورہ جباں مقام نہ
دئنت۔

ریڈیو قملستان

گوہر رحمن، شہو، کالام

اسلام علیکم:- عزیزتمند جوؤ، این ریڈیو قملستان تھو۔ آج ریتاں تتهی باجا تھو، کاں جال این ٹیمہ آس تہ۔ پیشا خان ما تھی جولاک بوجا۔ سوئے ما اولہ خاص خاص جولاک۔

موا نمائندہ اطلاع دئیت ارو قملستان وزیر مسٹر سوکھا بوٹا آج درویٹ چاگان ا کارخانان معائنہ کیر۔ سہ ا خصوصی ریٹا دہ تن پھر گا۔ تاتہ تسان شاندار استقبال کیر۔ ا خصوصی دستا تاسکہ آکو پیش درویٹ دہ آس کہ سلیمی پیش کیر۔ این درویٹ مئی سومان ڈھیلاں بہاگ رہ ان استعمال کیش۔ آس ما بعد تن ا درویٹ مئی باٹ تها این منو ارو این درویٹ بار رین تھی۔ مسٹر سوکھا بوٹا تانی تقریر مئی منو ارو امی درویٹ مئی سومان ڈھیلاں بہاگ رہ شیشاں بٹ استعمال ہوئے۔ ترے تن این پا منو ارو کچری موا دشمنہ موا سرحدان موکہ کیل ایچ دہ چھٹائے ترے مہ امی درویٹیں مدد دہ دشمنان دوا بازار بند کری۔

موا دی ا نمائندان مطابق گاونڑی وطن بهگورستانہ این نام ہتھیار تانی کیر خطرناک منی بہیدان اظہار کیت ترے شارده کابینان اجلاس طلب کیر۔

موا ا نمائندہ شرم پرم پینڈئی تھی اطلاع دئیت ارو میچی دوسہ قملستانیں ٹی وی آل قملانان مشترکہ اجلاس ہو۔ تتهی اجلاس

مئی ٹیلی ویژن باراً مئی چند اہم فیصلہ کیر۔ چند فیصلہ امی تھو۔
آج کل جولگ کم ہوانت تے وخت ای زیات ہوانت۔ اینیں کیر
جولگ مئی القاب تے آداب زیاد گروگ پکار تھو۔ مثلاً جولگاں
اولہ جولگاں مانوچ کہ این منوگ پکار تھو۔ یعنی ران ران جوو،
عیزتمند مشران، اسلام علیکم۔ تمام مذہبی جولگ ایکاً باجاً باد
پیش کرئی۔ اینیں کیر ہوں خلق کہ ریتیں عبادتاں زیاد ثواب میلاؤ
ہوئے۔

خلق مئی ٹوگاں بار شوق کہ بیسی تئی فیصلہ کیر ارو آئندہ این کیر
مقابلاً پا پیش گرجت "چیشو بوبوئیں گیل" تے "ایسو میشاں بوٹانو
گلساں ٹورنامنٹ"۔ امی فیصلہ رہ آئندہ ئی ما مئی عمل شروع ہوئے۔
خیرونہ ختم ہی۔

يوسف خان تے شیر بانو

گوهر رحمن، شہو، کلام

يوسف خانان بوب سردار آس۔ يوسف خان تقريباً ئى كالان آس تے تسون بوب مور۔ تسين ا ايشو آس تسان نام بندئى آس۔ بندئى تقريباً ا كالو اڑين آس۔ يوسف خانان پيٿيان لوکوٿور بار مالدار آس۔ اسون بوبان مرگه بعد اسون يئى چو تسون لاره مزديرى كروشيت تے اپان كه دوس دوسين گيل برابر كروشيت۔ يوسف خانان تتهى پيٿيان پوٿل بار ظالمان آس۔ تام آم راکه بار زياتئى كرنش۔

يوسف خان تے بندئى توشى گهان هو۔ يوسف خان بار دوس ناچيره بچوست۔ تسان وفادار دو كچر آس۔ سه ناچيره بچنش تے تسان تتهى كچر پا تاس سه بچنش۔ تسين ايشو بندئى تاس كه گيل نئينش۔ يوسف خانين پٿين برے شيربانو تاس ره ميان پيش۔ ا دوس بندئى گيل گهئى بچوشيت، شير بانو ارو "اين انگوسير گهئى چو يوسف خان كه ده تے ما دعا سلام من"۔ بندئى چو انگوسير گهئى چو تاس كه ديت تے جولانگ اڑ كيش تے يوسف خانه اسين ديت۔ آس كه ارو دگير اين جولانگ مو كر۔ شيربانان بندئى ما تپوس كير ارو يوسف خانه كنان منو؟ سه ارو چهين كير مين ديت۔ شيربانو رينگينه لار پهر گيئے۔

دى دوسه دگيران شيربانو ا اين سوال جواب لارائے۔ يوسف خان پا رضائے هو۔ پتائے كهيرين كير تسين تے تسان پٿيان لوکوٿورين جهار

بی۔ یوسف خانہ تانی وطن چھیری گا۔ دی وطنہ سہ ا باچیں فوج
مئی بھرتی ہو۔ این ما یوسف خانان دی ا پٹیاں پوا شیر بانو گئی۔
اساں باوہ ہونت۔ یوسف خانیں یئی رہ تے اشیو رہ آم بار ظلم
گرونت۔ یوسف خان یائے تے شیربانو کہ شید بی۔ سہ پا بار
خوشال ہی تے اسیں یئی تے اشیو پا بار خوشال ہو۔ بس یوسف
خانیں فوجہ شیربانو گھی چو تاس کہ دیت۔ یوسف خان تے شیربانو
آن باوہ ہو۔

قصہ ا حرامی پوآں

گوہر رحمن، شہو، کالام

ارو ا میش آش ار۔ سہ زمیندیری کرنش۔ تسال ا پو آش۔ دی لوکوٹور نہ آش۔ ا دوس این میش کھیر مئی کار کرنش۔ ائی تانی پو کہ ارو چو چئی ا کال۔ پو چو تانی یئی کہ ارو بوب مناں دُو پیش مانوش تھو آر۔ بار کہ چئی کرا آر۔ تسوں یئی دوئی پیش مانوش چئی برابر کا گھی گیئے تے ہندمو تتهی میش تہ اپانسہ تھو۔ اتھاں پوآں سوں بوب اتھاں پو رہ بار میان آش۔ تن آس کہ کئی نہ منو۔

دی دوسہ این پو چو تانی یئی کہ ارو بوب منہ گائے حلال کرا آر۔ تسوں ییہ گائے حلال کیر۔ این پوآ توشی ماس گھی ڈابو۔ ائی دا ا دھویاں لارہ گا۔ دھویاں پوکہ ائی تتهی ماسیں پھیٹ گڑی پشاشت۔ سہ رینگوشٹ۔ دھوبی این پو کہ ارو ماں پو کہ ماس دہ۔ سہ ارو موں بوبہ دُو میش حلال کا خار کیت۔ دھوبی تے اسان پو لنگی گا۔ این پوآ دھوبی این درئی گھی ڈابو۔ ان درئی جوکی تسال کھوٹ گھی ا بورئی وا تلو۔ تاس گھی گا۔

ائی پنہ چو دوئی میشال سہ ڈپو۔ تام سہ دُو گھور آش۔ تام آس کہ ارو تئی این کناں گھینت؟ ائی ارو دھویاں لار کہ زار تھو چو اپانکہ گھیا۔ ام ارو موں گھور کہ ہب کر۔ تام لنگی گا۔ ان تتهی ا گھور گھی گا۔ ائی چو ا گھنیرہ تے ا بیرہ ڈپو۔ تام نینہ پار کہ لنگش۔ ائی تتهی گھنیر کہ ارو دُو مانوش گھور راکہ بڑنت۔ اولہ این بیرے

گھي چو پار كه لنگام۔ گھنير آس كه ارو گھي چو۔ ان تتهي بيرے گهور راکه بهيا گھي گا۔ گھنيره اوله آس ما تيوس كيش ارو چهان نام كئا؟ ائي ارو ما نام جامال۔ ان تتهي بيرے گھي گا ترے گھنيره اي چكار ديت۔ خلق يا آس كه ارو كه چهال تھو؟ ائي ارو ميں بيرے ني۔ خلق ارو كن ني؟ ارو جامالہ ني۔ خلق ارو جامالہ نيت ترے تھو كا چكار دئيت۔

ائي پنه روان آس۔ پنه چو تتهي ماك آ باچه لار چانش۔ ائي باچا كه ارو يه پا كار كرنش پره چهان مزدوران پھيش گري ماں اين زار سوا چھي كراں۔ باچه ارو تھو آس نام۔ ائي چھي بو ترے يه تھكه آ بورئي زار دم۔ ان اتوشي كار كا ارو چهان مزدوران پھيش گري ماں زار سوا چھي كير۔ سه اي كهوٹ آس۔ باچا آس كه زرين آ بورئي ديت۔ ان تتهي بوجئي زرين گھي گا۔ ائي چو زنگل مئي دئوي گھنير اسال سه ميلاؤ بو۔ تام آس كه ارو ائي كئا؟ ارو تاني لار چيكي كهوٹ گھي چو باچا كه ده۔ سه تهاكه زار دئي۔ تامه تاني لار چيكي كهوٹ گھي چو باچا كه ديت۔ باچا تسوں دا تام گري تلي۔ اين پوا زرين بوجئي گھي چو تاني بوب كه ديت۔

سادگیاں زُمان

حاجی عبدالقیوم، چراٹ، کالام

مُو اُ داد آش۔ تسان نام شاہ عزت خان آش پرہ شوٹ دہ مشہور
آش۔ ائی تتھی زُمانیں بات اُون کالامان ملیکانان وظیف اللہ ملیک،
غلام حیدر ملیک، اسماعیل ملیک، بندی خان ملیک، نارنگ شاہ
ملیک تے غنی داد، اسوں زُمان آش۔

اتھان زُمانہ شاہ عزت خان داد علمیں کیر بندوستانان بھاگو بہا
گروش تے دی خلقہ ای منگور پا نہ لیش۔ ائی اندازاً دہ دشو چوئے
پیش کالان میجوگ جولاک ہوئے۔ اتھان زُمانہ کالامیں گھین جُمیتہ
دتر ماکہ انگار جالنش۔ تتھی دتار آج نا تھو۔ بار خلق کہ معلوم نات
کو سہ کتیت آش تہ۔ تتھی دتار اندازاً دہ دآش فُٹ چور کُوٹ آش
تے دتر واکہ اندازاً دہ اُ وخت ماکہ دآش من شلہ ٹلنش تے نماز کا
امی گان گان سوآ دتر کیکہ بھینش۔

ارو اُ چھاٹ شاہ عزت خان داد مسافری تھی یائے تے گان گانہ
تاس کہ ارو شوٹ منان واکہ کھیل اوطان تھی؟ سہ ارو تپوس مو
کرا۔ مہ تہ پیماک کھن رجھنت۔ اوطان واکہ تھی۔ تمتهی خلق
کوچور پا مشین دہ سئیں۔ ارو شوٹ تے این مشین گناں؟ سہ ارو اُ
شی تھی ٹوکی تاس کہ کاش کا اُ پیش پشان دی بام دہ کوچور
سی نکانت۔ ارو تمتهی خلق کن گشی توبہ گار ہو ارو شوٹ ائی
قبولوگان جولاک نہ۔ سہ ارو ائی تہ معمولی کار اُ توباک تھی سہ

پتائے تھی کالتوس کھین تے اَنگِیر پھٹکاَن تے دُز بوئین۔ تمٹھی خلق
 اَیک سادہ آس اُون تامہ اتھیں کالتوس والا توپاک نہ لیش۔ ارو آم
 توبہ گار ہو ارو شوٹ تے بس اِج مُو کَر جُمات دُھنگیں۔

دی دوسہ ارو شاہ عزت خان داد جُمات کہ یائے امتھاں گاَن گاَن
 ارو پیپاں شوٹ مناں تے آج ا اُوج دی کَر۔ سہ ارو پو خلق تھہ پیلا
 جُمیتاَن دَتار لیش تے انگریزانہ ا شئی چات سہ مُو لار ما گھین
 تھی۔ تن شی دُو لہ سو خلق بھئیں تے سہ تام گھی لاہور، پینڈئی
 کہ پھنیں تے سہ انگار دہ چلیں۔ ایں جولاک بُو تے ارو گاَن
 گاَنہ سویہ کَن گشی توبہ گار بُو۔ ارو شوٹ اِج پا انصاف دہ کَر
 اُون خلق تاس قبولگ تہ۔

سہ ارو پو خلق ائی تہ درین دہ بچین پرہ چُومراں دی ا شئی چات
 تسیں پاکھیل تھی تے تن مئی خلق بھئیں۔ سہ تام گی شیش دیاں۔
 تھی بھاگ تھی رات ہو تمٹھیں خلق اُچھوٹ ساَت مئی دی خار
 کہ پھشاں۔ ارو ایں مجلس ما کہ آک آس تَن لاٹ کیر ارو آج شوٹہ
 آخری اُوج کیر تے خلق نکا۔ ایں جُمات دُھنگیں۔ سہ ارو تعجب
 مُو کرا۔ اینچھلاں وخت یئی ہوں تھہ پا امی شئی پشئی۔

ارو کتیک زمانہ پت جاز اُکاس تے شوٹ داد ارو خلق یہ منش تے
 تھی شئی اُوکس۔ ارو خلقہ پٹاخدار تے ریل گری جازیں توییکہ
 دانت تے تھوکو مُو تسوں یقین بُو، ارو شاہ عزت خاناں سوآ
 جولاک سیچ نیکس۔ ایں جولاک شوٹ دادیں آیاں مئی اپینہ پا تاس
 ما تھی بوش۔

آخیرہ یہ ساد فقیر شاعران دُو شعر پا رقم کَرن تے مجموعہ انشاء اللہ
دِگیر دی چھاٹ قارئین کہ پیش کرم۔

(۱)۔ عشقاں شعر:

یہ آج سُونہ زریں لیٹ سہ بُوشو ملاقات
تن مکہ مرحبا منو ماں پاٹ کہ بیٹی صِحّات، بس افسوس نہ کرم
زیتی

(۲)۔ توبہ گار ہوگاں شعر:

لا تقنطو من الرحمت اللہ، قرآنی آیات مئی تأس رہ گیات ایمان
بس ملنگ ساد فقیر دی فحش مُو مَن، اے ماں رب سخت سات
کَر مکہ آسان

دُؤآ كوستان

عبدالعلی صافی، کالام بازار

شیر زمان بارائے شیکہ لنگو ترے کوثرہ سنگاس سمائی۔ شیرزمان سنگاس رہ بھئی تانی لوک پو نعمان سہ مشغول ہو۔ کوثرہ ہمیشاں چھلائے دگیریاں تاس کہ منو۔ "امان باباں بوت۔ اساں سمیٹہ سویہ بابا کیت۔ تو آس کہ ایس نہ گھٹن۔"

شیر زمانہ منو "تو تیدی مو گر، ائی ایس خوشادہ، مہ ای آس کہ ایس گھٹی۔" این جولاک اسوں میہ ہو ترے شیرزمان بہار کہ نیکس۔ ان مئی امان یا شیکہ لنگو۔ تسوں ییہ تاس ما تھی تیوس کیر "تئی کہنہ کاس خوشیت کو نہ؟ مہ چھاں باباں غور کرنٹ۔ تھوں بوب ارو پو اپانکہ اپینہ خوشادہ۔" امانہ جواب دیت "تھوں کہ خوش ہی ترے ماں پا سہ خوش۔" کوثرہ تاس کہ منو "مئی تہ چھیں کیر پروین خوشیت، تو کھیکی مننت؟" امانہ منو "تھوں جولاک رہ ماں عمل۔"

دی دوسہ شیر زمانہ شیرین جان کہ جرگہ لارائے پروین کیر۔ پروین اوش پھر او کہ گیئے بردمو پونہ امان باس۔ امانہ تاس کہ منو "تھوں بوب کہ جرگہ گات، انشاء اللہ کتیک دوس مئی میو چھاں خورہ ہوئے۔"

پروین لیجہ نیل لوولہ گیئے۔ تسیں آئیں تھیکہ آواز نہ نکاشت۔ سہ خوشال پا بار ہی پرہ خوشیلی ظاہر کروگیں پن رہ تساں حیا پاش

بو۔ تن تھوس وا کا بھئی یاگال جنوناں سوچ مئی ڈوب بی۔ تاس
 کہ دنائے سوا خوشال خوشال نظار یاسیت۔ کیکوں تسان تانی پکور
 آج خوشال آشو۔ سہ این خوشیلیاں سوچ مئی هوا مئی محل چینش
 تے امان تسیں ایچیں مستی مئی ڈوب ہوش۔ تن مئی ڈگیریں بانگ
 دیت۔ پروینہ تھوس رات کا منو "اُف موں اینماک اتیک ٹیم ہی مئی
 تہ شید آمو نہ لید۔ یہ تانی لار پھر بچینت مکہ بلاک ہی۔" امانہ
 ناچیری دہ کوری پرویناں تھوس رہ ایشی منو "چو خدایاں حوالہ۔"
 اماناں تے پرویناں خوڑہ ہو ا کال میہ لنگو۔ اماناں بوب بلاگ ہو
 مور۔ تاس دبو۔ ا دوس کوثرہ امان کہ منو "پو ماں پا مرگاں کی پتہ
 نہ شجنت۔ میں این ارمان تھی اوں یہ تانی جنونہ چھاں ماٹ وا
 باویں بار تلم، تے پروین تانی درہ لنگام۔" امانہ سوچ کیر اوں بوب
 مور یئی پا قبریں کیٹر رہ تھی۔ یئی پا باویں ارمان دہ مرئی تھوکو
 این باوہ مکہ کٹر ہواں۔ امانہ کوثر کہ منو "کھیکی تو خوشینش تہ۔"
 کوثریں بیر مئی کیا گرینش ائی تسان اولاں پوآن باوہ آش۔ تسان
 پکور منش اوں اتیکو اتیک پانس نام۔ اینچھلاں باوہ گرم اوں کئی
 نہ کیش تہ۔ پرہ قسمت مئی دی کناں چوٹال آش۔
 کوثرہ پرویناں بوب کہ جرگہ لارائے باویں کیر۔ غراض باواں ناٹہ
 تھائے۔ پرہ شیرین جانہ تانی لوظ پھوٹھے۔ سہ پرویناں خوڑا ما تے
 باوا ما منکار ہو۔ جرگا بار زورنہ دیت۔ پرہ سہ تانی نشا مئی آشو۔
 تسان ا کُن دہ دا دی کُن دہ ای جولاک نیکس۔ جرگہ نہ شات
 تامہ یا کوثر کہ منو کوثر کہ دنائے تانور ہی۔ کوثر اپنہ دا پرویناں

بوب کہ گیئے۔ پرہ شیرین جائے رٹال جواب دیت تے سہ پتکہ خپہ
 خپہ تانی شیکہ بیئے۔ تتھی رات نہ تہ امانہ نین کیر نہ ای پروینہ۔
 دی دوسہ ڈگیریں ٹیمہ امان چو اُوخیں پن رہ بہاش تے پروینہ کوری
 گی اوکے بیئے۔ امان رات ہو تے پروینہ تاس لیج۔ پروینیں ایج تھی کہ
 آسوم نیکھی تسال مُوک رہ ہار چاجین۔ امانہ اپان ناگار کا پروین ما
 تپوس کیر "تو کا رنگینت؟"۔ پروینہ جواب دیت "تہ کہ پا معلوم
 تھو، مئی ما کہ تپوس کُرت"۔ "ہمات کرائی معمولی بات جنون
 مئی گان گان مسلا پاخ ہواں تے ہوار ہواں۔ این مسلہ پا ہوار ہوئے۔
 غلو ہو"۔ امانہ تاس کہ ڈاڈ دیت۔

پروینہ کوری نیمی تتھی ماک بہیش۔ امان تسال مُوک شی ٹیک تلی
 چھٹاشت تے پروینہ منو "یہ تانی جنون ما مرگ رہ خوشال تھی۔
 ماں جنون ا دیر چھال نام دہ ہوت۔ این ماں وعدہ تھی سہ اوں با
 تھیہ دی بہا برہ نہ کریں۔ یہ تانی درال جنون چھال نام دہ
 لنگینت"۔ تن این منو تے اماناں سوچاں زانزیر چھین۔ امانہ منو "این
 پن مئی پھونٹراں بہا کتر آشاں۔ تو این پن دہ نہ تلبیں۔ او تھوسہ
 لنگوگ ما میچ رین حال سہ سوچ کر"۔ "مئی سم کہ سوچ کیت۔
 دی باگہ برہ کروگ ما میں کیر مرگ ران"۔ پروینہ منو۔

دی دوسہ پرویناں بویاں دارہ خلقہ چوپوٹ آشو۔ پھونٹراں پانس ڈا
 ہوانش۔ پرویناں دعا ہو۔ تاس گی محمد جاناں پو محمود خان کہ
 دیت۔ پرویناں پکور وا رات موچنش۔ تسال پکور این دیانش اوں
 نکھی این منم اوں ایس ا بہا دیاں دوئی بہا نہ دیاں۔ اسلام مکہ

اختیار دیانت یہ کآن بہا خوش بی تھی بہا برہ گرم۔ پرہ تن تانی
 ارمانیں شینگہ گیس۔ تساں حیا تسیں پن مئی سنگ چاجین۔ اسومہ
 تساں مُوک رہ کانڑ چائے۔ سمیٹ کم تہ دلاسه دیئش تے کم ای
 ٹوخ کرینش۔ تتھیں دوس پروینہ رنگوگ دہ لنگائے۔

رات تن سوچ کیر اوں یہ امانیں امانات۔ مئی تانی جنون تساں نام
 دہ کیت۔ مئی تاس سہ تانی جنوناں دوس ملی لنگاگاں وعدہ کیت۔
 مئی این وعدہ پا کیت اوں دی باگہ باوہ ہوگ ما تھی یہ تانی مرگ
 خوشیں۔ میں کیر موٹو صرف تے صرف این پن تھی اوں یہ رات
 بلی اماناں لار پھر چوم۔ دی کہ ہو تاس لکی۔

تن تانی کوچراں پھڑوگ گی باہویمہ لار تھی پھریکی دیت۔ چو
 اماناں لاراں دار ڈمارو۔ امانہ دار پت کا پروین پشی حاران ہو۔ "تئی
 کہ پن جھوئے؟" امانہ تپوس کیر۔ "مئی آخری فیصلہ کا یئے۔"
 پروینہ جواب دیت۔ کوثرہ جولاگ بجی امان ما تپوس کیر "تھئی سہ
 کوم جولائے۔" ا سات غلہ ہو امانہ جواب دیت "چھیں بووئی۔"
 کوثرہ دوا تھیر گی تانی تھوسہ دا رنگوشیت۔ تاس کہ این پتہ آشو
 اوں این کاراں نتیجہ کناں بوئے۔ تساں رنگوگ بجی نعمان پا
 چونجین۔ نعمانہ تانی یئی ما تپوس کیر "او یئی تو کا رنگینت؟" یہ
 کہ جواب نہ دیت تے تن سئی تہ پروین پشی اپینہ جولاگ کہ پھج۔
 "تہہ اپان سما یہ چو گھور برابر گرم تھوکو چوئے۔" امانہ منو۔ امانہ
 نیکھی شاہ کاکا اٹھیائے تے گھور برابر کیر۔ شاہ کاکا تسوں گنار

پیال آشو۔ کوثرہ تانی کوچر موچر تے پانس گھی ا پھنڑوک وا تلی تیار ہو تن مئی امان تے شاہ کا کا یائے۔

"شاہ کا کا! این پھنڑوگ گیچو گھور رہ گھنڑ" امانہ منو۔ "ہینک گا" شاہ کا کا پھنڑوگ گی چو گھور رہ گنڑو۔ پت پتہ شیٹاں جان پا پھس۔ امانہ تو باک تے گرزنئی اپینہ گھین تے آک گھی شاہ کا کا کہ دیت۔

تام گھور رہ بہاش تے گھور لخہ بجلیاں چھلہ بچوشت۔ دی دوسہ نماشامہ تام تھل کہ پھج۔ تھل مئی اماناں بوباں یار سید زرین آس۔ تام سیدہ تسان لار کہ گا۔ سید زریناں پو عمر زرینہ امان، نعمان تے شاہ کا کا گی دارا شی لنگو تے کوثر تے پروین ای لار شی لنگو۔ عمر زرینہ گیل گڑی تے تامہ گیل کہا لسی عمر زرینہ تانی چچ ما تپوس کیر "خارات تہ تھو؟" تہہ اینچھلہ بلاکہ کہ پن جھوئی؟۔ امانہ اوسانگ دا تانی قصہ کا لاس تے عمر زرینہ پا بار امسوس ظاہر کیر۔ عمر زرینہ منو "تھئی رہ کہ لنگوت تے ان دہ ماں ہکور پا بار دوکجین پرہ موٹو حوصلہ کر۔ ایما چھیں کینچ انگیر پا کم نہ لوؤلا با۔"

"تھوں بوب کو؟" امانہ تپوس کیر۔ "سہ جال جرگا گاش اتھائے نہ یات۔ موٹو انشاء اللہ پھسئی" عمر زرینہ منو۔ این جولاک ہوانش تے سید زرین درہ لنگو۔ بیال جاتک سوآ رات ہو۔ سید زرینہ تانی یاراں لوکوٹور پشی بار خوشال ہو۔ تن تھوکو تپوس کیر "عمر زرین! چچہ گیل کھیے آ؟" امانہ منو "مہ گیل کھیے۔" امانہ تانی قصہ کیر تے،

ملیکہ منو "یہ تھا کہ تانی پھری لار خالی گرم، تن شی لہ کمرآ
تھو"۔

امان کہ لہ کمرآ لار میلاؤ بو تام تن شی بھاش۔ ا کال میہ لنگو ا
دوس سارہ دام امان لوک جا نعمان تے پیال کا کا سمان ناچیرہ گا۔
کیں ٹیمہ آم پیٹ زنگل شی لنگو تے لاجھیم پیش تھی کیشکن
تویک دیت۔ امانہ پتکہ ٹار دیت بردمو کا کا تے نعمان رت مئی
لوٹورنت۔ امانہ لو ڈاکہ کا تئی پھرک تویک شروع کیر۔ پھری موک
تھی پا دو مانوچ بھاگ رہ مور تے ٹی مانوچ ڈاوو۔ امانہ آس پویانو
او ائی محمود خان آشو۔ امانہ وا ہو پیشو تے دو چھیٹ گھنار
کا کا سینا رہ شیش تے تن ساہ دیش۔ امانہ ٹوپ کا نعماناں نبض
پیشو تے پتہ سات ہوں جن تھو۔ امانہ ٹوپ کا نئیر پھراں لار تھی
شان دیائے خلق سمٹ جی تئی دو شان گھی یائے، تے کا کا تے
نعمان گھی شان رہ تلی ششار تلیندہ اماناں لاریں دیش کہ گا۔

امانیں یہ خلقاں ڈال شانہ تانی لاریں دیش کہ یاگ رہ لیش تے تن ا
ٹاکار کا تئی باہوش ہی۔ امانہ اوسانگ دا تئی منو "چو لپیں ڈاکٹار
گھیا"۔ اٹیک ٹیم مئی سید زرین تے لوکوٹور، گاوندی سمٹ
جینش۔ پروین ڈل مئی او گھی تانی چیشاں موک رہ پھوشینش اوں
سہ ہوش مئی یئی تو۔ کشکہ ا پا باد ڈاکٹار پا پھج۔ ڈاکٹرہ نعماناں
نبض پیشی منو "صبر ما کار گھنا نعمانہ ساہ دیت"۔

پروینہ چکار شروع کیر۔ ڈاکٹرہ بار کوشش کا امانیں یئی ہوش مئی
گھیئے۔ کھیکی سہ ہوش مئی یئے تے باختیار تسیں آئیں تھی کہ

نیکس "ماں جون پا ختم ہوگ رہ تھو۔ ظالمانہ کہ بارزی دہ ماں
 ہیلان پھونٹ چھینو۔ این دُنایہ کہ گرم جون لنگا تئی۔ یہ پا تانی
 نعماناں سیت ہوئنت"۔ این اتیک منی تن تانی تھوس گی اماناں مور
 مئی تھائے ترے تن ساہ دیت۔

امان رہ دُنائے تانور ہی۔ تن تانی مریل ییّاں مُوک تھی کہ آسوم لہلی
 منو "میں چھاں اسومیں سمائے ہودہ اوں مئی محمودیں ییّاں آسوم
 نہ والو تہ۔ مئی چھاں نعماناں ترے کاکاں گتہ نہ کیر ترے چھاں چھیر
 مئی رہ حرام ہودہ"۔ سید زرینہ ریمیل دہ ٹی مرالاں بوک دیت۔
 پروین بار زیات خفہ آشی۔ تاس کہ اپان بار زیات چیداں معلوم
 ہوانش۔ کیکوں پرویناں سارہ لہ خاندان اکدیّاں دشمن ہوش۔ وخت
 بجلیاں چھلائے لنگنش۔

ان مئی ا کال گا۔ پرویناں پو ہو۔ این پوآں نام سجاد تھائے۔ ا دوس
 پروینہ لُکوٹ سجاد انگن مئی شان رہ تلی اپینہ شیکہ لنگی پخلی
 گرونیٹ۔ ان مئی ا بورقہ تللیل ایسہ شیکہ لنگی شان رہ سجاد اپان
 سہ پشی تاس گھی ڈیب شی تلی پتکہ لپین دہ بار کہ نیکیس۔
 اصل مئی ائی میش آس ایسالاں کوچر شا یا امانیں جاسوسی کرنش۔
 ائی محمود خان سہ یاش۔ محمود خان اپینہ تہ زنگل مئی باش ترے
 آس ای جاسوسی کروکہ لاڑاش۔ محمود خان اماناں مرگ پتہ یاش
 پرہ تن کیں ٹیمہ این معصوم تانی سیتاں ڈیب شی لیش ترے تن سوچ
 کیر اوں ان دہ اماناں ترے پرویناں پکور بار خفہ ہوئے۔ تن تھوکو منو

اوان "اماناں ا چھیٹ سہ مروگ ما اینچہلہ پوئیں کیر ٹکٹجی مروگ ران"۔ این منی سہ تانی سیٹہ سمان گوراں ٹنگ رہ دا گا۔ پروینہ شان جھان پشی تاس ما آک دو خطا ہی۔ تن چو سید زریناں لارہ پا یینسو۔ ارو کو بھی تسیں برہ مورہ ده گھی نو۔ پرہ سید زریناں لارہ پا نہ لا پروینہ عمر زرین گہ منو "لپین ده چو امان گہ شید ده، سہ زنگل شی ناچیرہ گات"۔

عمر زرین کیٹ شی گا گا اوں ا بہا یا تن امان لیج۔ تن تھوکو اشپیر کیر تے امانہ پتکہ چھٹا تاس پشی پاش ہو۔ عمر زرینہ سیت کہ پھشی منو "تو پیمما پھر ناچیر گرت تے سجاداں بام نات"۔ "گھنگہ گا"؟ امانہ تپوس کیر۔ "پروینہ تاس انگن شی شان رہ تلی پخلئی گرینش۔ پتکہ نکیس تے سہ غاپ آس۔ مہ گاوتڑی ما پا تپوس کیر پرہ صحیح پتہ نہ نت۔ انگران پوا اتیک منو اوں می ا بورقہ تلیل ایس تھوں لار تھی نکاگ رہ لیج تے تسیں ڈیب شی کشکاناں بلاگال آس"۔ عمر زرینہ جواب دیت۔

"یہ پو ہو این کار سوا محمود خانان کرا۔ تل آم پتہ چوئے" امانہ منو۔ این منی امانہ تے عمر زرینہ کالامیں پن ده پیاده ڈمین چھوری۔ پرہ محمود خان تے تسان سیتان گھور ده لپنش۔ تسوں سوادوگ اماناں سوں دساں کار نہ آس۔ تام پیاده دا اوں دیرہ نیکس۔ دیر تھی واکہ تار دا امانہ منو "تسوں تہ بام نا تھو۔ تام کشکہ گھور ده گات۔ سختہ ٹاپ ہو۔ ایماگ ا سات ماتال ہوئے"۔ تامہ دمہ کا نہ لاش تے آگہ یائے تے دوڑ یئے۔ گھنہ کہ شی نہ پشوننت۔ "موٹو شیکہ

نوٹوگ ران جانن۔ تام کِشکہ گورال آش۔ ایتھائے دَام تانی شیکہ پا پھائس۔ پن پا نہ پشن این اینچیکہ مہ کِشکما ڈوکوراں "امانہ منو۔" "رات ہو چوئے آتہ" عمر زرینہ منو تے تام دوا شیطیں دیش کہ روان بو۔ آم شیکہ پھائس تے پردمو تھی ما پروینہ آسمان تھوس دہ گھین۔ سہ سات پہ سات بابوش ہوئت تے ڈاکٹریں کوشش دہ بوش مئی بینش۔ سید زریناں لوکوٹور تے دی گاوتزی پا جمع بوش۔ اینچہلہ دیت دیت اوں ریتاں با باجا بو۔ ڈاکترہ سمان خلق سوآ گا۔ سید زرینہ منو "صبر ما کار گینا۔ موٹو رات لنگین، نیند چو۔"

این منی سہ تے تسال لوکوٹور پا گا۔ پروین تے امان پا نین گا۔ پرہ نین کاس کہ یئی۔ تسوں پکوراں گھڑن دشمنہ ڈاواش۔ ان مئی ا ہفتہ لنگو تے سید زرینہ کہ جرگہ پا لارائے پرہ محمود خانہ نہ قبولو۔ اماناں چار شوت تے تن سجاداں تھیر کہ گیاگیں کیر حملہ کروگاں منصوبہ چائے۔ تن عمر زرین کہ منو "رضائے دہ تے جرگا دہ نہ ہو، موٹو تو لہ گھور برابر گر تے تانی پتیاں پو شاہ زرین پا گھیمہ۔ چو سجاد گھاڑائے"۔ این منی امان لار شی لنگو۔ "مہ کالام پھر بچنت" امانہ پروین کہ منو۔

آم این صلاح کرنش تے تن مئی عمر زریناں آمہ بارائے تھیکہ لاٹ کیر تے امان پا بار کہ نکاس۔ گھور تیار آش آمہ گھور پلینی ڈیبہ گرو۔

کالام کہ آم پھائس تے اینچیک پیش۔ خلق سوآ نین گاش۔ آمہ یا محمود خانان لاراں بابامہ چکر گھین پردموں گیٹ بند تھی۔ امانہ

منو "پھیریکی دا داوآل رہ اُوکا، دی پن نا تھی۔" لہ آمو ٹوپ کا داوآل رہ اُوکس۔ شوکیدارہ پشی توبیکہ دیت تے تن مئی محمود خان تے تسوں بوب محمد جان تے تسوں جا اختر جان پا نیکی توبیکہ دانت۔ محمد جان تے اختر جانیں چھیٹ سیت تے تام بھاگ رہ قلا رہو۔ اماناں کوٹہ ا چھاٹ بیئے تے سہ داوآل تھی کہ واکہ چھور ہو۔ عمر زرینہ پشی واکہ ٹوپ کا تسوں کوٹ پالٹی شاہ زرین کہ منو "شور واکہ وو، خادار گھہہ۔" شاہ زرینہ تیوس کیر "کہ چھاٹ ہو؟" "اماناں کوٹہ چھاٹ سیت" تن منو۔ شاہ زرینہ تانی خادار گی اماناں کوٹہ پلٹی تاس گھی گھور رہ اُوکالو تے امانہ منو "اپان گرا اینما پساہر بوگ خطراً ما خالی نہ۔" این منی تامہ گھور گہ کھین دیت تے تھل پھر روان ہو۔ رات میہ لنگی تے دی دوسہ پیش کہ تام تھل کہ پھج۔ اماناں علاج ملاح شروع کیر پرہ سہ ا کھورہ کھوٹور ہو۔ سہ موٹو ڈانڈ دہ گروشت۔ ان مئی بار عمر لنگی۔ سجاد با کالان ہو۔ تاس کہ کیناں تسوں خانداناں قصاً سوآ کیش۔ سہ بار زیات خفہ آشو۔ ہار وخت این سوچ کرنش اوں یہ کھیکی تانی ییو بوب سہ میلاؤ بوم۔

ا دوس تن جُمیت شی نماز کا لہسی امام صاب کہ منو "یہ کھیکی تانی ییو بوب سہ میلاؤ بوم؟ مکہ کشکہ پن گرا۔" امام صابہ تاس کہ منو "یہ دو تھوں مام کہ چوئے" تام دُوآمو دا سجاداں مام کہ گا۔ امام صابہ سجاداں مام شیرین جان کہ تقریر شروع کیر۔ "مئی چھاں نوسئی گھی تھکے یات۔ ائی چھیں بریاں پو۔ چھیں بریہ تے جامائہ

اتیک عمر مسافری مئی لنگیئے۔ چہاں این نوسئی پا مسافری مئی پیدا بو۔ معصوم عمر مئی آس ڈاوائے۔ ائی موٹو تانی ییو بوہیں کیر ٹکٹجن۔ چہیں برے تانی پوئیں کیر تے چہیں کیر ٹکیٹجینت۔ اتیک مرگومار میہ بو۔ آم رہ رحم کر۔ آم معاف کر۔ امام صاباں تقریرہ شیرین جان رہ اثار کیر۔ سہ ارو "ٹیک تھو مولی صاب یہ محمود خان سہ مسلات کر۔ تو ای پھری دیش تھی کہ جرگاں غور کر۔ چئی تے جھور چپی چچ رات ہو گا۔ امام صابہ امان کہ خط مئی چوٹو اوں تو جرگہ لاڑا۔

تامہ شیماک تھی کہ جرگہ لاڑائے۔ جرگا یا محمود خان کہ سوال کیر تے محمود خانہ منو "مکہ باڑا مئی دو لکیٹیر تے شو کنال دھریناں دا"۔ جرگا منو "امین دعا خاراں۔ مہ تھکہ دو لکیٹیر تے شو کنال دریناں قبولو"۔

سید زینہ دی دوسہ چو امان تے پروین گھی دا کالام کہ یائے۔ جرگا آم سوا ملائے۔ لوکوٹ سجاد تانی ییہ لینگی سہ پلجی رنگوش۔ پرویناں تے سجادیں ایچ تھی کہ برابر اسوم ڈوکوروش۔ پرہ این اسوم خفگاناں نہ آس۔ ائی خوشیلیاں اسوم آس۔

ہمان یائی

عبدالعلی صافی، کالام بازار

شیدلہ ڈک ڈک گمن جوؤ ہمان یائی
مُوچن تھی ہمان تھروپ جوؤ ہمان یائی
بریشاں دوس ریتی سے لنگائے
سین پانساں سمٹوگ سے لنگائے
شیدلہ ڈک ڈک گمن جوؤ ہمان یائی
مُوچن تھی ہمان تھروپ جوؤ ہمان یائی
اوطینہ شات کتی ڈول سے پناہ تہ
منش تو دھریں رہ جنات تھی دوس گا
تپوس مُو کر اوی کیک تے کا
شیدلہ ڈک ڈک گمن جوؤ ہمان یائی
مُوچن تھی ہمان تھروپ جوؤ ہمان یائی
ڈاک گھنڑا آس بار حوصلہ سے لنگائی
پن پھوٹائے تے شن لہلین دہ لنگائی
اوزار ای ہمچور تے پھنور اپان کہ سمائی
شیدلہ ڈک ڈک گمن جوؤ ہمان یائی
مُوچن تھی ہمان تھروپ جوؤ ہمان یائی
شید نہ لیت لنگو ریتیاں دوس
برابار تھو ہماناں سیکند تے بریشاں دوس

تُکونَاگ دہ پا نہ لَنگنت ضرولَاں دوس
 تَارده اسمَان رَہ آگَاں لَانگ یائی
 مُوچن تھی ہِمَاں تھروپ جوؤ ہمان یائی
 نِنَاں رَانگ بُو تھی بدَال
 ہِم جَانن لکّہ اُو مئی جبال
 اثار جَانن سُورجیماں رنگَال
 خلہ، ہٹکی او سُورجیمہ سمان یائی
 مُوچن تھی ہِمَاں تھروپ جوؤ ہمان یائی
 حَسَابیں تیوس کَرن ہَارہ لوک ترے گَان
 مُو پھوٹَا ڈَاگ اَس پتہ سَرلیَاں دوس یِت
 کَال پا پشین گَات تھی بریشاں دوس یِت
 اینچیک ریت پتہ سار روخان یائی
 مُوچن تھی ہِمَاں تھروپ جوؤ ہمان یائی
 شیدلہ ڈُک ڈُک کَمَن جوؤ ہمان یائی
 مُوچن تھی ہِمَاں تھروپ جوؤ ہمان یائی

:(1)

:(2)

:(3)

! :(4)

:(5)

:(6)

:(7)

:

E-mail: kcs_kalam@yahoo.com